

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอตามหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาเอกชน

- 1.1 การจัดการศึกษาเอกชนในจังหวัดกำแพงเพชร
- 1.2 การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนเอกชน

2. การประกันคุณภาพการศึกษา

- 2.1 ความเป็นมาและความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2.2 วัตถุประสงค์การประกันคุณภาพการศึกษา
- 2.3 แนวคิดและหลักการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2.4 การนำระบบการประกันคุณภาพเข้าสู่ระบบการศึกษา
- 2.5 มาตรฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2.6 การประกันคุณภาพในสถานศึกษาเอกชน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาเอกชน

การจัดการศึกษาเอกชนของจังหวัดกำแพงเพชร

การจัดการศึกษาเอกชนในจังหวัดกำแพงเพชร มีการจัดหลายลักษณะ เช่น การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน มีทั้งประเภทสามัญศึกษาและประเภทอาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบโรงเรียน เช่น โรงเรียนสอนพิมพ์ดีด/คอมพิวเตอร์ ฯลฯ และยังมีความแตกต่างกันมากในหลายประการ ทั้งนโยบายการบริหาร พฤติกรรมการบริหาร คุณภาพครูและบุคลากร ฯลฯ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวย่อมส่งผลให้โรงเรียนเอกชน มีประสิทธิภาพแตกต่างกัน นอกจากนี้การจัดการเรียน

การสอนของโรงเรียนเอกชน ส่วนใหญ่จะมีลักษณะคล้ายกับโรงเรียนรัฐบาล คือสอนชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะคล้ายกับ โรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

โรงเรียนเอกชนในจังหวัดกำแพงเพชร มีรูปแบบการจัดการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนในอำเภอต่าง ๆ รวม 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอขามเฒ่า อำเภอคลองขลุง อำเภอคลองลาน อำเภอพรานกระต่าย และอำเภอลานกระบือ โดยเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหลักสูตรที่อนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ และจัดเป็นรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน ประเภทสามัญศึกษาและประเภทอาชีวศึกษา

ชินรส วิทยากาญจน์ และคนอื่น ๆ (2541: 110) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ส่วนใหญ่ระยะเวลาที่สถานศึกษาได้รับอนุญาตให้จัดตั้ง และเปิดทำการสอนมาแล้วเป็นเวลา 10 ปีขึ้นไป กรรมสิทธิ์ในที่ดินอันเป็นที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นของสถานศึกษา มีระยะห่างจากชุมชนน้อยกว่า 1 กิโลเมตร จำนวนอาคารเรียนอยู่ระหว่าง 2-4 อาคาร จำนวนห้องเรียนมากกว่า 10 ห้องเรียน เปิดทำการสอนในระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-39 ปี วุฒิการศึกษาระดับอนุปริญญา ประสบการณ์ในการทำงานของครูระหว่าง 6-10 ปี มีสถานภาพสมรส สถานศึกษาส่วนใหญ่มีรั้วล้อมรอบ มีการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นสนามเด็กเล่น สนามกีฬา สถานที่พักผ่อน สถานที่จอดรถ มีรถรับ-ส่งนักเรียน หนังสือพิมพ์เรียน อาหารกลางวัน ศูนย์การศึกษา อุปกรณ์กีฬา นักเรียนเดินทางมาสถานศึกษาด้วยรถโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม รายได้ของสถานศึกษาได้จากค่าเล่าเรียน เงินอุดหนุนจากรัฐ กิจกรรมร้านค้าในสถานศึกษา และค่าบริการอื่น ๆ ที่สถานศึกษาจัดให้บริการ

การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

เนื่องจากภาวะเหตุการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชนอย่างมาก ทำให้โรงเรียนเอกชนต้องมีการปรับบทบาทในการจัดการศึกษาของตนเองใหม่ มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเอกชนในระยะแรกจะเป็นไปในรูปแบบการรับรองวิทยฐานะเทียบเท่าโรงเรียนรัฐบาล ระยะต่อมาได้มีการปรับระเบียบว่าด้วยการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา จนมาปัจจุบันการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเอกชนจะเน้นเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษาและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา (อัจฉรา ทิพย์คารารัตน์ : 11) ซึ่งรายละเอียดความเป็นมาของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะนำเสนอดังต่อไปนี้

การรับรองวิทยฐานะ

จรัส นองมาก (2538 : 4) ได้กล่าวถึงการรับรองวิทยฐานะไว้ว่า การตรวจสอบคุณภาพของโรงเรียนเอกชนในระยะแรกอาศัยการเปรียบเทียบกับโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนใดที่จัดการศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ก็จะได้รับการรับรองวิทยฐานะเทียบเท่าโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาต จะต้องคำนึงถึงสถานที่เรียนตั้งอยู่เป็นเอกเทศ ไม่ขัดต่อลักษณะสุขภาพอนามัย มีความเป็นปึกแผ่นมั่นคงและมีชื่อเสียงเป็นที่นิยมของประชาชน เปิดทำการสอนครบชั้นในแต่ละระดับที่จัดการศึกษา มีเครื่องอุปกรณ์การเรียนการสอนครบถ้วนเพียงพอกับจำนวนนักเรียน มีครูที่มีความรู้และความสามารถและบรรจุเข้าทำการสอนให้เหมาะสมกับชั้นและวิชาที่ระเบียบของโรงเรียน เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทราบแนวปฏิบัติในแต่ละเรื่องอย่างชัดเจน และมีหลักฐานแสดงรายการสอบตามกำหนด ผลการอบรมสั่งสอนเป็นที่พอใจของเจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินงานในเรื่องของการรับรองวิทยฐานะที่ทางกระทรวงศึกษาธิการถือปฏิบัติในการส่งเสริมโรงเรียนเอกชนให้พัฒนาไปสู่สภาพที่พึงประสงค์นั้น นอกจากจะช่วยรักษาผลประโยชน์ของเด็กนักเรียน หรือผู้ปกครองเด็กนักเรียนในฐานะผู้บริโภคให้ได้รับบริการที่ดีในโรงเรียนแล้ว ยังเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่จะมารับบริการในอนาคตได้ตัดสินใจเลือกได้ด้วย ทั้งนี้เพราะโรงเรียนที่ได้รับอนุญาตให้รับรองวิทยฐานะจากกระทรวงศึกษาธิการไปแล้ว ทางโรงเรียนจะจัดทำป้ายบอกสภาพว่าเป็นโรงเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบเท่าโรงเรียนรัฐบาล ประกาศไว้ที่ประตูทางเข้าโรงเรียนหรือบริเวณที่เห็นได้ชัด ผู้ปกครองนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่ตัดสินใจส่งลูกหลานไปปกครองเข้าเรียน เพราะเห็นว่าเป็นโรงเรียนที่ได้รับการรับรองวิทยฐานะทั้ง ๆ ที่บางโรงเรียนที่ไม่ได้รับการรับรองวิทยฐานะ แต่คุณภาพในการจัดการศึกษาในหลายเรื่องดีกว่าโรงเรียนที่ได้รับการรับรองวิทยฐานะแล้ว

จุดอ่อนของการรับรองวิทยฐานะ โรงเรียนเอกชนที่ไม่สามารถจูงใจผู้ประกอบการให้พัฒนาโรงเรียน เพื่อปลูกศรัทธาให้กับผู้ปกครองนักเรียนได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย ก็อาจจะเป็นเพราะสิ่งที่ระบุไว้ในระเบียบไม่ส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมขอบข่ายของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เช่น ในเรื่องของการวิเคราะห์สิ่งที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจลักษณะของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองวิทยฐานะ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นสิ่งที่เป็นปัจจัยในการจัดการในโรงเรียน แต่ขาดส่วนที่เป็นกระบวนการในการดำเนินงาน เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การควบคุมกำกับ การนิเทศ การพัฒนาบุคลากร เป็นต้น และไม่ค่อยได้คำนึงถึงส่วนที่เป็นผลผลิตหรือประสิทธิผลในการจัดการของโรงเรียน โรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์ว่าได้รับการรับรองวิทยฐานะจึงยังไม่สร้างความมั่นใจได้ว่าโรงเรียนนั้น ๆ มีคุณภาพอย่างแท้จริงทั้งระบบ และโรงเรียนที่ได้

รับรองวิทยฐานะไปแล้ว อาจกล่าวได้ว่ามีผลตลอดไปแม้ได้มีการย้ายโอนเปลี่ยนมือเจ้าของหรือผู้รับใบอนุญาตคนแล้วคนเล่า ทั้ง ๆ ที่โรงเรียนนั้นถูกปล่อยปละละเลย ไม่พัฒนาให้มีสภาพและบรรยากาศ เช่น โรงเรียนที่คั้งหลาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2542 : 2)

การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

แนวความคิดเรื่องของการรับรองมาตรฐานคุณภาพโรงเรียนเอกชน เกิดขึ้นเนื่องด้วยประการแรกเพื่อใช้แทนการรับรองวิทยฐานะ เพราะการรับรองวิทยฐานะไม่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ซึ่งสามารถเปรียบเทียบข้อแตกต่างกันได้ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการรับรองวิทยฐานะกับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

การรับรองวิทยฐานะ	การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา
<ol style="list-style-type: none"> 1. รับรองครั้งเดียวมีผลตลอดไป 2. ไม่จูงใจให้เกิดการพัฒนา 3. ประเมิน โดยบุคลากรภายนอกเป็นหลัก 4. พิจารณาจากปัจจัยพื้นฐานเป็นสำคัญ 5. ไม่สามารถสร้างศรัทธาให้แก่ประชาชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. รับรอง โดยมีกำหนดเวลาชัดเจน 2. พัฒนา โดยการประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง 3. ประเมิน โดยบุคลากรในโรงเรียนเป็นหลัก และบุคลากรภายนอกมีบทบาทเสริม 4. พิจารณาบทพื้นฐานด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตของ โรงเรียนไปพร้อม ๆ กัน 5. สร้างความศรัทธาและมั่นใจต่อกิจการโรงเรียนจากประชาชนอย่างแท้จริง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2542 : 3

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้ริเริ่มพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดการวิจัยสถาบัน นั่นคือให้โรงเรียนพัฒนาและประเมินตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด โดยดำเนินงานอย่างเป็นทางการต่อเนื่องและให้บุคลากรภายนอกมีส่วนร่วมในการประเมินเพื่อให้ข้อเสนอแนะและยืนยันผลการดำเนินงานพัฒนา

391.26

๗ 449 ๑

๑๖.๑

13

ของโรงเรียน ทั้งนี้โดยมีจุดหมายเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนให้สูงขึ้นและไปสู่ความเป็นเลิศให้ได้ ซึ่งจะเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลและของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้มีการปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับและประเภท

การดำเนินงานพัฒนาระบบที่กล่าวข้างต้นนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ดำเนินการในลักษณะการวิจัยและพัฒนา โดยมีขั้นตอนและกิจกรรมหลักที่ได้ดำเนินการแล้ว ดังนี้

1. จัดทำเกณฑ์มาตรฐานและแนวการพัฒนาโรงเรียนและกำหนดรูปแบบ / กระบวนการรับรองมาตรฐานฯ โดยริเริ่มสำหรับการศึกษาประเภทสามัญ (ดำเนินการระหว่างปี 2531-2532) ทดลองใช้เกณฑ์มาตรฐานฯ และรูปแบบการรับรอง (ดำเนินการปี 2533)

2. ปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐาน ฯ ตัวชี้วัดคุณภาพและรูปแบบการรับรอง และทดลองใช้ครั้งที่ 2 (ดำเนินการเป็นโครงการนำร่องการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ระหว่างปี 2534 – 2536 และมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ จำนวน 18 โรงเรียน)

3. ขยายผล ซึ่งกำหนดให้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2536 เป็นต้นไปกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ ได้แก่

3.1 ปรับปรุงเอกสารเครื่องมือที่เกี่ยวข้อง เช่น แบบประเมินมาตรฐาน

3.2 เสนอร่างระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2536 ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ระเบียบนี้ ตั้งแต่ 26 สิงหาคม 2536 โดยยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการรับรองวิทยฐานะ โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2484

3.3 ตรวจสอบเพื่อประเมินมาตรฐานคุณภาพ โรงเรียนในโครงการนำร่องในปี 2537 และประกาศให้การรับรองของโรงเรียน จำนวน 14 โรงเรียน เมื่อปี 2538

3.4 จัดทำเกณฑ์มาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพพร้อมแนวทางพัฒนาสำหรับโรงเรียนประเภทอาชีวศึกษาและการศึกษานอกระบบ

3.5 เตรียมการตรวจสอบและประเมิน โรงเรียนที่พร้อมขอรับการรับรองมาตรฐานการศึกษา แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายทั้งของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทำให้การดำเนินงานรับรองมาตรฐานตามรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้น จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนไปด้วย เช่น มีการปรับเกณฑ์มาตรฐานปรับขั้นตอนการพัฒนาตนเองตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2539 – 2550 ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น ดังนั้นในช่วงระยะเวลาหลังจากปลายปี 2538 เป็นต้นมา จึงยังไม่มีให้การรับรองมาตรฐานตามระเบียบและรูปแบบที่กล่าวแล้วเพิ่มเติมจากโรงเรียนในกลุ่มนำร่อง 14 โรงเรียน

การประกันคุณภาพการศึกษา

ความเป็นมาและความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา

จากสภาพสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้โลกไร้พรมแดนเกิดผลกระทบทั้งด้านดีและด้านไม่ดีซึ่งมีผลมากต่อระบบเศรษฐกิจ เกิดการแข่งขันในทุก ๆ ด้าน ในระบบการผลิตและบริการการแข่งขันสูงมากสังคมให้ความสำคัญต่อคุณภาพมาก จนมีการคิดระบบประกันคุณภาพขึ้นในยุโรปและพัฒนาต่อเนื่องเป็น ISO 9000 ใช้กันทั่วโลก มีผลให้ระบบการศึกษาของทุกประเภทเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษา สำหรับประเทศไทยยุคปัจจุบันมีแนวคิดเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับการศึกษา ทุกสังกัด การประกันคุณภาพทางการศึกษาเป็นกระบวนการวางแผนและการจัดการที่เป็นความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษา ในการพัฒนาปัจจัยและกระบวนการจัดการศึกษาให้สร้างผลผลิตที่ผู้เรียนให้มีคุณภาพ ได้สมบูรณ์ตามมาตรฐาน หลักสูตรและความมุ่งหวังของโรงเรียน

เหตุที่เรียกร้องให้ดำเนินการประกันคุณภาพ ก็เพราะสังคมยังขาดความเชื่อมั่นว่าผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนจะจัดการสอนให้ผู้เรียนบังเกิดคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อกำหนดของหลักสูตรและความต้องการของสังคม ได้ทัดเทียมกันทุกโรงเรียนในแนวทางที่เสนอแนะจะเน้นการมีเกณฑ์มาตรฐานที่ชัดเจนทั้งด้านปัจจัยพื้นฐานในโรงเรียน การปฏิบัติงานของครูและการเป็นผู้นำที่ดีของผู้บริหารโรงเรียน จะมีการเน้นระบบข้อมูลที่โรงเรียนจะประเมินตนเองถึงข้อที่บกพร่องวางแผนดำเนินการพัฒนาภายใต้การกำกับช่วยเหลือของท้องถิ่น และหน่วยงานกลางในชุมชนที่จะนิเทศติดตามเผื่อระวังให้โรงเรียนพัฒนาไปอย่างถูกต้องตรงตามมาตรฐาน พร้อมทั้งมีระบบการเสริมแรงให้ผลตอบแทนในเชิงยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับผู้บริหารและครูผู้ปฏิบัติได้มาตรฐาน

กรมวิชาการ กรมเจ้าสังกัด จังหวัด กลุ่มโรงเรียนจะร่วมมือให้การสนับสนุนทางทรัพยากร คู่มือ เครื่องมือและเทคนิควิธีการต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้

แนวดำเนินงานเช่นนี้คงจะประกันให้เกิดความเชื่อถือว่า เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนใดก็ตามเด็กจะต้องได้รับการศึกษาที่สมบูรณ์เต็มศักยภาพ ซึ่งในการจัดการศึกษายุคใหม่ผู้จะค้ำประกันก็คือโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยจัดการศึกษาในท้องถิ่นนั่นเอง เพราะการจัดการศึกษาในท้องถิ่นเป็นเรื่องของทุกท่าน เป็นเวลายาวนานที่ทุกคนยอมรับว่าการศึกษาเป็นเครื่องมืออันพิเศษของการพัฒนามนุษย์ให้มีความรู้ความสามารถเป็นคนเก่งเป็นคนดี สร้างสรรค์สังคมประเทศชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ได้ก็มาถึงวันที่สังคมเริ่มสงสัยว่าผลของการได้รับการศึกษาของเยาวชน ไม่ได้ทำให้ผู้เรียนเกิดความเก่งกล้าสามารถตรงความคาดหวังของสังคมได้ทั่วถึงกันเสียแล้ว ประชาชนไม่แน่ใจในประสิทธิภาพของสถานศึกษาต่างๆ ว่าจะมีระดับมาตรฐาน

ของการเรียนการสอนใกล้เคียงกัน ประชาชนไม่เชื่อว่าสถานศึกษาทุกระดับทุกสังกัดทุกแห่งจะผลิตผู้จบการศึกษาให้ได้มาตรฐานสูงทัดเทียมกัน การคุ้มครองผู้บริโภคที่ส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษากำลังเป็นปัญหาที่ผู้เรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ ไม่ได้มีโอกาสทัดเทียมกันในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ

ความหมายของการประกันคุณภาพ

สงบ ลักษณะ (2541 : 12) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตรและตรงกับความมุ่งหวังของหลักสูตร

ส่วนกรมสามัญศึกษา (2541 ก: 9) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กลไกของกระบวนการพัฒนาการศึกษา (Mechanical Process) หรือแนวดำเนินการจัดการศึกษาที่จะสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้ปกครอง ประชาชน และสังคมว่า โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2541 ข : 4) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่า โรงเรียนมีแนวทางจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนและสอดคล้องกับหลักการ นโยบาย และจุดเน้นของแผนการศึกษาของรัฐและ โรงเรียนได้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อคุณภาพการศึกษาที่ดีของผู้เรียนแต่ละคนและทุกคน

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติกรต่าง ๆ ของโรงเรียนที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่องจนสร้างความมั่นใจให้กับสังคมว่าสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และผู้จบการศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐานตามจุดหมายของหลักสูตร (เอกสารสรุปจากการประชุมปฏิบัติการเพื่อสร้างกรอบ/ แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษา. 2540)

กล่าวโดยสรุป ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวทางดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันความเชื่อมั่นและความพึงพอใจแก่ผู้ปกครอง ประชาชน และสังคมว่า โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาให้บังเกิดคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาแก่ผู้เรียน การประกันคุณภาพเป็นกระบวนการที่จะยกมาตรฐานของโรงเรียนต่าง ๆ ที่ยังไม่เข้ามาตรฐานผลักดันให้ได้มาตรฐาน โดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียนป้อนกลับมา เพื่อรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ร่วมกันสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์การประกันคุณภาพการศึกษา

1. เพื่อให้โรงเรียนจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานกลาง
2. เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของแต่ละโรงเรียนไปสู่มาตรฐาน
3. เพื่อกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นรับผิดชอบ โรงเรียนในพื้นที่และให้ท้องถิ่นองค์กร

เอกชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน(กรมวิชาการ. 2539 : 3)

แนวคิดและหลักการในการประกันคุณภาพการศึกษา

แนวคิดในการประกันคุณภาพมีจุดเริ่มต้นจากภาคอุตสาหกรรม เพราะมีผลผลิตที่เป็นรูปธรรมชัดเจน รวดเร็วและผลผลิตของภาคอุตสาหกรรมต้องเข้าแข่งขันในตลาดโลก ผลผลิตจึงต้องมีคุณภาพและได้มาตรฐานในระดับสากลเป็นที่ยอมรับตรงตามความต้องการลูกค้าหรือผู้บริโภค แนวคิดในการประกันคุณภาพจึงเกิดขึ้นในภาคอุตสาหกรรมก่อนภาคอื่นใด

แนวคิดเรื่องคุณภาพเป็นเรื่องที่ปฏิบัติกันมาช้านาน แต่ยังไม่มีการจัดทำเป็นระบบที่แน่นอน ประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรกที่พัฒนามาตรฐานระบบคุณภาพหรือที่รู้จักกัน คือ BS 5750 ซึ่ง เป็นมาตรฐานที่กล่าวถึงการจัดการวางระบบบริหารภายในองค์กรให้เป็นระบบและมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งเมื่อผู้ประกอบการนำไปปฏิบัติก็เกิดผลดี คือ สามารถลดค่าใช้จ่ายและเวลาในการตรวจสอบคุณภาพของสินค้า ซึ่งต่อมาได้มีการพัฒนาเป็นระบบคุณภาพ ISO โดยองค์กร The International Organization for Standardization แนวคิดเรื่องระบบคุณภาพที่ได้ขยายออกไปในหลายประเทศ และมีการนำมาตรฐานดังกล่าวไปใช้อย่างกว้างขวางเพื่อรักษาภาพพจน์ด้านคุณภาพรักษาสถาบันและเตรียมตัวเข้าสู่ตลาดร่วมยุโรป

แนวคิดทฤษฎีและยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่ทำให้มีการพัฒนาในวงการอุตสาหกรรมต่างก็มีการประเมินผลเป็นขั้นตอนหนึ่งที่จำเป็นเช่น ระบบ QC และ TQM ใช้วิธีการประเมินผลภายในเพื่อพัฒนาและควบคุมคุณภาพ ส่วน Baldrige Award และ ISO ส่งเสริมให้มีการประเมินผลภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพแล้วจึงประเมินภายนอกเพื่อควบคุมและประเมินคุณภาพ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2540 : 80)

รุ่ง แก้วแดง เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (กคศ.) เห็นว่าระบบ ISO 9000 ใช้กับอุตสาหกรรมมานานแล้ว ขณะนี้ระบบการศึกษาของไทยยังมีการประเมินเฉพาะของเด็กนักเรียน แต่ยังไม่มีการประเมินผลของสถานศึกษาว่ามีมาตรฐานเพียงใด จึงเห็นว่าควรจะนำระบบ ISO 9000 เข้ามาใช้ควบคุมการจัดการศึกษา เพราะทำให้ผู้จุดอ่อนของสถานศึกษาและแก้ไขได้ถูกจุด นายจำลอง ครุฑขุนทด อธิการบดีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวในการประชุมวิชาการระดับชาติ “เรื่องการปฏิรูปการศึกษาด้วย ISO 9000” ว่าการนำระบบ ISO

9000 มาใช้ในการศึกษาก็เพื่อต้องการพัฒนาให้มีคุณภาพ ซึ่งคนที่ต้องพัฒนาเป็นอันดับแรกคือ ครู เพราะครูเป็นผู้นำระบบ ISO 9000 มาใช้กับระบบการศึกษาหลักการการประกันคุณภาพการศึกษา สมศักดิ์ สิ้นธุระเวช (2541 ก : 32) กล่าวว่า ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้เรียน มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด มีหลักการ ดังนี้

1. รัฐกระจายอำนาจการกำหนดนโยบายการบริหาร งานวิชาการ งานงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรให้จังหวัด สถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท (Decentralization)
2. รัฐสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา
3. รัฐจะต้องจัดให้มีการควบคุมคุณภาพการศึกษา มีระบบการตรวจสอบและ เทรกแซงคุณภาพการศึกษาและระบบการประเมินคุณภาพการศึกษา

หลักการและแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพของการจัดการศึกษา โรงเรียนจะต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน นั่นคือผลผลิตต้องตอบสนองและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ด้านการบริหารต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ร่วมตัดสินใจ ในรูปของ คณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐาน ซึ่งต้องครอบคลุมมาตรฐานด้านผลผลิต ด้านปัจจัยและด้านกระบวนการ และการดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานด้านผลผลิตจะถูกยกระดับให้สูงขึ้นเรื่อย จนถึงมาตรฐานระดับจังหวัด และมาตรฐานระดับชาติ นอกจากนี้โรงเรียนจะต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบาย และนำไปปฏิบัติจนเกิดเป็นรูปธรรม

คุณภาพที่โรงเรียนต้องให้ความสำคัญ คือ คุณภาพของผลผลิต แต่การที่จะได้มาซึ่งคุณภาพของผลผลิตนั้น จะต้องมาจากคุณภาพของกระบวนการ (Process Quality) และคุณภาพของบุคลากร (Human Quality) กระบวนการที่มีคุณภาพและคนที่มีคุณภาพเท่านั้น จึงจะสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพได้ (สมศักดิ์ สิ้นธุระเวช, 2541 ก : 34)

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

ไพบุลย์ แจ่มพงษ์ (2541 : 39) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาจะประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ประการ คือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต ปัจจัยและกระบวนการ และการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศิษยานิเทศก์ และผู้บริหารทางการศึกษาและการสนับสนุน ปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา (Quality Audit and Intervention) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 การประเมินความก้าวหน้าของการจัดการศึกษา และการจัดทำรายงานของโรงเรียนต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบของสถานศึกษา (Internal Audit)

2.2 การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (External Audit)

2.3 มาตรการปรับปรุงคุณภาพ โรงเรียนที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Quality Intervention)

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา (Quality Assessment) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

3.1 การทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (External School Review)

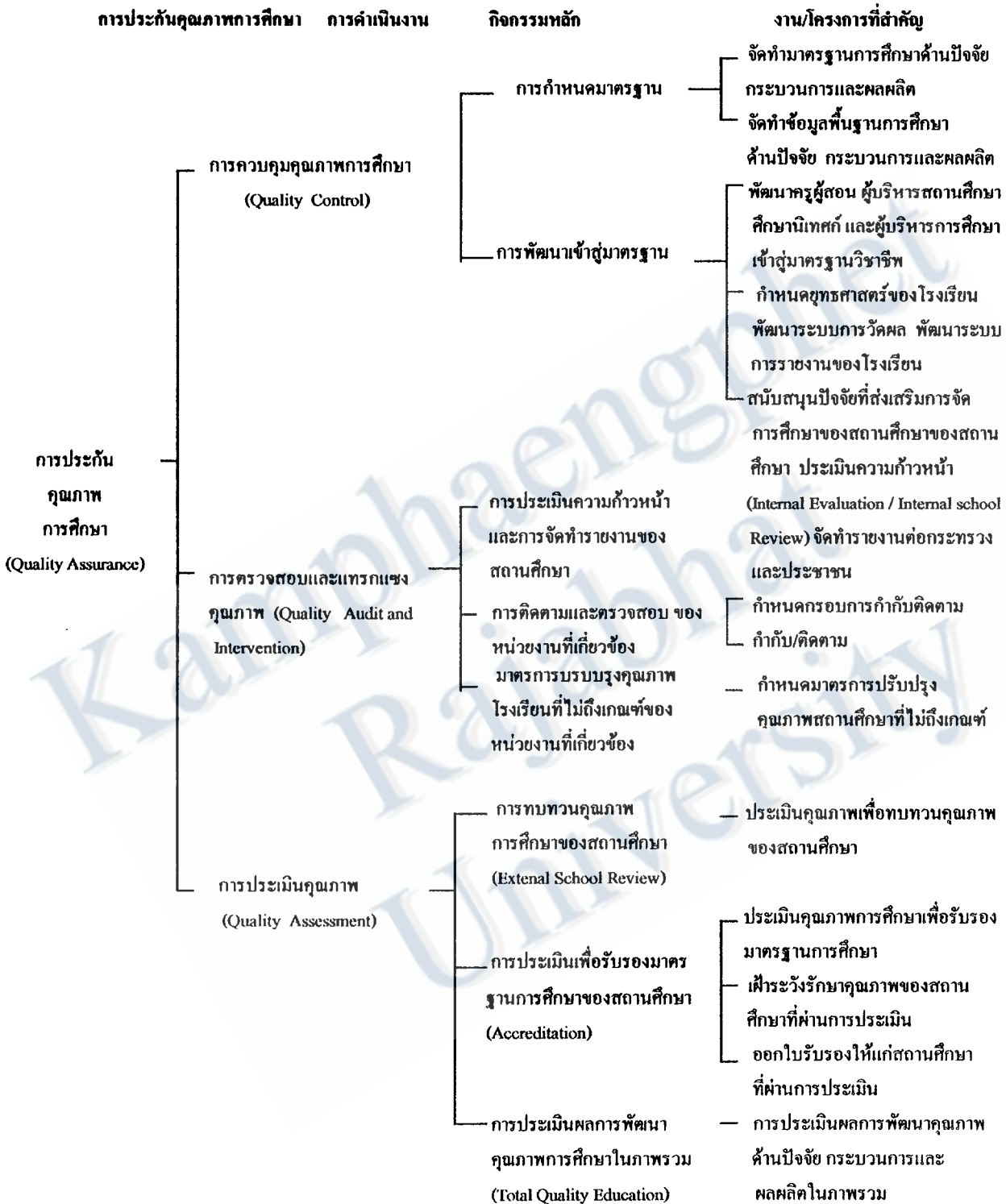
3.2 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (Accreditation)

3.3 การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมหรือการประเมินคุณภาพการศึกษา (Total Quality Education)

การดำเนินการทั้ง 3 ประการ เป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์และส่งผลซึ่งกันและกัน กระบวนการแทรกแซงคุณภาพการศึกษาสามารถดำเนินการทั้งในระหว่างกิจกรรมการควบคุมคุณภาพการศึกษาและในกิจกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษา

เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ได้สรุปการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

ที่มา : ไพบูลย์ แจ่มพงษ์ 2541 : 40

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามแนวทางที่กล่าวถึงนี้ จะเป็นมาตรการหนึ่ง จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า สถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจะสามารถจัดการศึกษา ได้อย่างมีคุณภาพ นักเรียนหรือผู้จบการศึกษาจะมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ การประกันคุณภาพยังเป็นกระบวนการที่จะช่วยยกมาตรฐานของโรงเรียนต่าง ๆ ที่ยังไม่เข้า มาตรฐานให้พัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน โดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียนป้อน กลับมา เพื่อรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ร่วมกันสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนให้ได้ตาม มาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้โดยมีความเชื่อมั่นว่าถ้ากระบวนการประกันคุณภาพมีการวางระบบ การดำเนินงานที่ถูกต้องและเหมาะสมแล้ว คุณภาพทางการศึกษาที่ดีที่พึงประสงค์ก็จะตามมา

ระดับการประกันคุณภาพการศึกษา

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2541 : 35) ได้จำแนกแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียน ไว้ 2 ระดับ คือ

1. ระดับ Accountability หมายถึง โรงเรียนมีระบบการบริหารคุณภาพที่สร้างความมั่นใจ พึงพอใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน ซึ่งเป็นลูกค้ำว่าผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐาน ที่กำหนด ในระดับนี้ผู้ปกครองและชุมชนจะเป็นผู้ยอมรับในคุณภาพของผู้จบการศึกษา โดย ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้องในรูปคณะกรรมการ โรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนจะต้องเปิดโอกาส ให้คณะกรรมการโรงเรียน ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (ธรรมนูญโรงเรียน) ร่วมรับผิดชอบและร่วมตัดสินใจ

2. ระดับ Accreditation หมายถึง โรงเรียนมีระบบการบริหารคุณภาพที่สร้างความมั่นใจ พึงพอใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ลูกค้ำว่าผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐาน ที่กำหนด โดยมีองค์กรภายนอกเป็นผู้รับรองมาตรฐานการศึกษา

สวัสดิ์ อุดมโภชน์ (2541 : คำนำ) ได้กล่าวในเรื่องของการประกันคุณภาพโรงเรียน เอกชนไว้ว่า โรงเรียนเอกชนเป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีหน้าที่ที่ต้องให้การศึกษที่ดี มีคุณภาพ และได้มาตรฐานแก่ประชาชนผู้แสวงหาการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนา อาชีพ โรงเรียนจะต้องสร้างความมั่นใจ เชื่อถือ ศรัทธาแก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติ แนวทางหนึ่งในการแสดงออกซึ่งความมั่นใจ เชื่อถือต่อผู้รับบริการการศึกษา ก็คือ การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเห็นความจำเป็นในการส่งเสริมให้ โรงเรียนเอกชนจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพและได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล จึงได้ กำหนดแนวทางปฏิบัติเบื้องต้นเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษาขึ้นใน โรงเรียนเอกชน ซึ่งสวัสดิ์ อุดมโภชน์ (2541: 11-12) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. จัดทำคู่มือการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับสถานศึกษาเอกชน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของโรงเรียนเอกชน

2. ชักชวนให้โรงเรียนเอกชนเข้าสู่โครงการประกันคุณภาพการศึกษา โดยปรับงานและภารกิจเดิมของโรงเรียนเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่สมบูรณ์ และเปิดโอกาสให้โรงเรียนพัฒนาตนเองไปสู่หลักประกันคุณภาพขั้น รวมทั้งให้มีการตรวจสอบประเมินตนเองเป็นระยะ จนมั่นใจว่าสามารถให้มีคณะกรรมการภายนอกโรงเรียนมาตรวจสอบผลการประเมินตนเองได้

3. ให้มีการตรวจคุณภาพจากหน่วยงานหรือคณะบุคคลภายนอก อันเป็นกลไกการดำเนินการในการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาตามมา ซึ่งหน่วยงานจากภายนอก หมายถึง คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มาทำการประเมินตรวจสอบการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน เพื่อนำข้อมูลให้คณะกรรมการการรับรองมาตรฐานคุณภาพพิจารณาผล

4. ผลการประเมินคุณภาพตามข้อ 3 เป็นกลไกที่ต่อเนื่องในการพิจารณาของคณะกรรมการเพื่อการรับรองมาตรฐานคุณภาพแก่โรงเรียน

การนำระบบการประกันคุณภาพเข้าสู่ระบบการศึกษา

ในการนำระบบการประกันคุณภาพเข้าสู่ระบบการศึกษา จะต้องใช้หลักการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีการสร้างแรงจูงใจ ช่วยเหลือสนับสนุน ประดับประดองให้บุคลากรในสถานศึกษาตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เมื่อโรงเรียนได้มีการพัฒนาไปได้ระดับหนึ่ง จึงให้มององค์กรระดับจังหวัดทำหน้าที่ประเมินผลเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพ อันจะนำไปสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ในการดำเนินงานระยะแรกมีเป้าหมาย ดังนี้

1. พัฒนาบุคลากร

1.1 พัฒนาบุคลากรสร้างจิตสำนึกในการทำงานให้แก่บุคลากรของโรงเรียนให้มีความรักงาน มีความสนุกสนานในการทำงานให้เห็นว่างานเป็นส่วนสำคัญของชีวิต มีการชื่นชมผลแห่งความสำเร็จ การมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าในงานที่ได้ทำ

1.2 พัฒนาบุคลากรของโรงเรียนให้มีวิสัยทัศน์ในการทำงานมีทัศนคติในเชิงสร้างสรรค์ มีเป้าหมายชัดเจน มีความตั้งใจอย่างเด็ดเดี่ยว อดทนที่จะไปสู่เป้าหมายให้คิดอย่างมีความก้าวหน้า คิดอย่างมีอนาคตและมองการณ์ไกล

1.3 พัฒนาด้านความรู้ โดยการให้เข้าร่วมสัมมนาเข้ารับการศึกษาอบรมและการใช้คู่มือ แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน

2. พัฒนาการทำงาน

2.1 ให้โรงเรียนมีการบริหารระบบคุณภาพ มีการควบคุมคุณภาพในกระบวนการทำงานให้มีการทำงานเป็นทีม โดยมีจุดหมายร่วมกันแก้ปัญหาจริงใจและยอมรับซึ่งกัน มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องปราศจากความพึงพอใจ

2.2 ให้มีการทำงานเป็นมาตรฐาน ทั้งผลผลิตและกระบวนการทำงาน

2.3 ให้มีระบบการประเมินตนเอง

3. จัดให้มีระบบการประเมินโรงเรียน และรายงานความก้าวหน้า ด้านการเรียนรู้ ด้านการสอนและด้านการควบคุมคุณภาพในแต่ละปีการศึกษา โดยโรงเรียนเป็นผู้ประเมินหรือให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ประเมิน เช่น กลุ่มโรงเรียน จังหวัด เขตการศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบกลุ่มโรงเรียน

4. สร้างมาตรการจูงใจ โดยประสานงานกับ กค. และกรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องประกาศเกียรติคุณ การเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่ง การสอบเข้ามหาวิทยาลัยของนักเรียน ฯลฯ (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. 2539 : 10)

ในระบบการประกันคุณภาพที่จะสร้างความมั่นใจ ความพึงพอใจให้แก่ผู้ผลิต ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม จำเป็นต้องมีข้อมูลเพื่อการตัดสินใจร่วมกันระหว่างชุมชนและโรงเรียน ข้อมูลภาพรวมของโรงเรียนมีความจำเป็นต่อการกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับจังหวัด โรงเรียนกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา ตลอดจนแผนพัฒนาการศึกษา

1. ลักษณะข้อมูลสำคัญ

1.1 ความเป็นมาและลักษณะปัจจุบันของการจัดการศึกษา ประกอบด้วย ประวัติแผนผังอาคาร สถานที่ สื่อ อุปกรณ์ บุคลากรและผู้เรียน

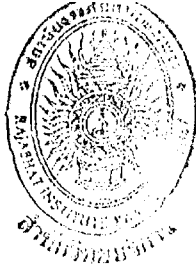
1.2 แนวโน้มการพัฒนาและความต้องการของท้องถิ่น เช่น การเปลี่ยนแปลงประชากร อาชีพ การลงทุน ความต้องการกำลังคนและคุณลักษณะคนของท้องถิ่นแผนพัฒนาของท้องถิ่น

1.3 แผนพัฒนาการศึกษา นโยบายการจัดการศึกษา แนวทางการจัดการศึกษา หลักสูตร การบริหารหลักสูตร การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและผลสำเร็จในสังคม

1.4 ศักยภาพของท้องถิ่นและสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจจัดลำดับการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา

2. กำหนดธรรมนูญโรงเรียน

ธรรมนูญโรงเรียน คือ ข้อตกลงร่วมกันระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในรูปของคณะกรรมการ โรงเรียนกำหนดเป้าหมายและจุดเน้นของการจัดการศึกษาแต่ละโรงเรียน บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ข้อมูลในท้องถิ่น จัดทำเป็นแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

3. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากข้อมูลภาพรวมของการศึกษาและเป้าหมายของจุดเน้นการจัดการศึกษานำมาจัดทำเป็นแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ครอบคลุมการพัฒนาอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ การพัฒนาการบริหารให้มีคุณภาพ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น โดยกำหนดเครื่องชี้วัดของความสำเร็จในการพัฒนาทุกด้านไว้ด้วย

4. พัฒนาเอกสารพัฒนาคุณภาพการศึกษา

หลักการหนึ่งของการประกันคุณภาพ คือ ทุกคนมีความเข้าใจระบบพัฒนาคุณภาพกระบวนการของงานและการปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอนตรงกันสามารถปฏิบัติได้ ตรงตามเป้าหมายและสามารถควบคุมได้ จำเป็นต้องมีเอกสาร คู่มือการพัฒนาคุณภาพ ซึ่งควรเป็นเอกสารที่พัฒนาร่วมกัน เป็นเอกสารที่มีวงจรการทำงานสั้นๆ เข้าใจง่าย สื่อความได้ตรงกัน นำไปสู่การปฏิบัติได้กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติไว้ชัดเจน เช่น คู่มือระบบบริหารคุณภาพ คู่มือการบริหารหลักสูตร คู่มือการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ฯลฯ และเอกสารสนับสนุน เช่น แผนผังการทำงาน แบบตรวจสอบการทำงาน เอกสารอ้างอิง

5. พัฒนาบุคลากร

บุคลากรทั้งทางด้านการบริหารและด้านการสอนต้องมีความรู้ความเข้าใจระบบพัฒนาคุณภาพ ได้รับการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ พัฒนาวิสัยทัศน์ทางการศึกษา สร้างจิตสำนึกในการพัฒนางาน ปรับปรุงงาน การทำงานเป็นทีม พัฒนานวัตกรรมและวิธีสอนที่เสริมสร้างคุณภาพผู้เรียนและต้องได้รับการมอบหมายให้ตรงตามความสามารถ รวมทั้งการจัดสวัสดิการ และการส่งเสริมสถานภาพครู

6. การบริหารทรัพยากร

กำหนดมาตรฐานด้านทรัพยากรในการจัดการศึกษาให้ครบถ้วนจัดระบบบริหารทรัพยากรที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อาคารสถานที่ เพียงพอได้มาตรฐานที่กำหนด อุปกรณ์การเรียนการสอนเพียงพอได้มาตรฐาน แสวงหาความร่วมมือจากชุมชน เพื่อการจัดหาและพัฒนาทรัพยากร

7. การควบคุมคุณภาพ

กำหนดมาตรฐานการควบคุมคุณภาพทั้งระบบของงานตั้งแต่ระบบบริหารคุณภาพที่ชัดเจน นำไปสู่การปฏิบัติได้ มีเอกสารคู่มือพัฒนาคุณภาพงาน คู่มือปฏิบัติงาน การจัดการองค์การและบุคลากรรับผิดชอบงานที่ตรงกับความสามารถ ใช้จ่ายและเครื่องอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของงาน มีแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ควบคุมและ

ตรวจสอบได้จนถึงการติดตาม กำกับ นิเทศและประเมินผล

การควบคุมคุณภาพ ต้องดำเนินการทุกสายงานและทุกขั้นตอน มุ่งเน้นการควบคุมไม่ให้เกิดข้อบกพร่องมากกว่าการตรวจสอบข้อผิดพลาดเป็นการควบคุมให้มีการดำเนินงานตามแผน โดยปรับปรุงไปตามสถานการณ์เพื่อการพัฒนาคุณภาพ

8. การประเมินคุณภาพ

การประเมินคุณภาพเป็นกลไกที่ดีในการส่งเสริมการบริหารการจัดการด้านคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพต้องจัดให้มีการประเมินภายในองค์กร และองค์กรภายนอกเป็นผู้ประเมิน การประเมินภายในองค์กรเป็นการประเมินตนเองที่จัดระบบการประเมินอยู่ในระบบการทำงานทุกขั้นตอน การดำเนินงานตามขั้นตอนจะมีการตรวจสอบตนเองเป็นระยะ ๆ เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงคุณภาพ การประเมินตนเองต้องประเมินทั้งสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาปัจจัยของการทำงาน เป็นการตรวจสอบความพร้อมก่อนทำงาน ประเมินกระบวนการทำงานเป็นระยะ ๆ ประเมินภายในองค์กร ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผนการประเมินของผู้ร่วมงาน ผลการประเมินใช้เพื่อปรับปรุงงานหลักเกี่ยวกับการจัดอันดับผลงานและประเมินงานของคณะไปประเมินรายบุคคล

การประเมินจากองค์กรภายนอก การจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจให้สถานศึกษาเป็นผู้ประเมินตนเอง ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาการต่าง ๆ ของนักเรียนด้วยตนเอง จำเป็นต้องมีหน่วยงานภายนอกโรงเรียนทำการประเมินคุณภาพส่วนรวมเพื่อใช้เป็นตัวบ่งระดับคุณภาพและชี้้นำการปรับปรุงคุณภาพและใช้เป็นข้อมูลในการบริหารคุณภาพการศึกษา

การประเมินจากองค์กรภายนอก จะใช้วิธีรวมกลุ่ม โรงเรียนร่วมกันกำหนดกรอบการประเมินให้ครอบคลุมการจัดการศึกษาทั้งระบบสำหรับการประเมินผู้เรียนต้องประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ให้ครบถ้วนตามจุดหมายของหลักสูตร และแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน นอกจากนั้นอาจจะมีองค์กรกลาง เช่น กรมวิชาการ ประเมินคุณภาพการศึกษาในชั้นที่จบการศึกษาแต่ละระดับและส่งเสริมการพัฒนาเครื่องมือประเมินร่วมกัน ในการประเมินคุณภาพการศึกษาชั้นก่อนจบการศึกษาแต่ละระดับ ให้มีเครื่องมือเหมือนกันใช้ประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อปรับปรุงคุณภาพศึกษาก่อนจบแต่ละระดับจะไปสู่การประกันคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น

9. การรายงานผล

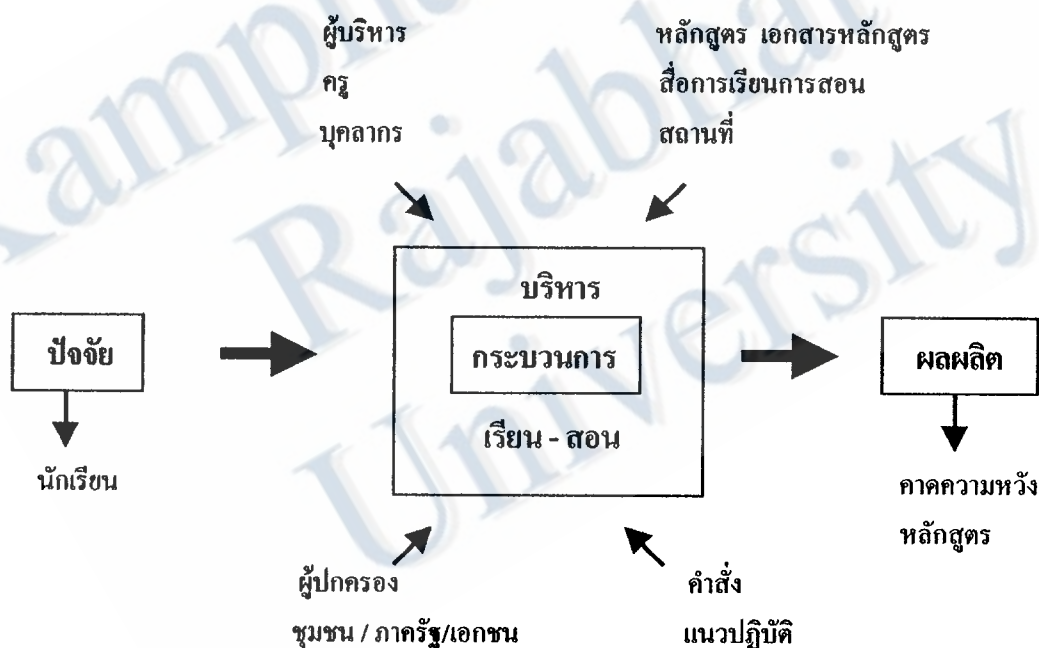
การรายงานผลเป็นภาระงานสำคัญที่ทำให้ทราบความสำเร็จหรือความล้มเหลวเป็นการสื่อสารระหว่างคณะผู้ปฏิบัติงานระหว่างโรงเรียนกับนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพการศึกษารายงานต้องให้ภาพชัดเจนของกระบวนการทำงานตาม

แผนงานของโรงเรียน ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักเรียน การรายงานผลใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และมีผลต่อความร่วมมือสนับสนุนจากชุมชน ทั้งยังควรมีการกำหนดระยะเวลาการรายงานผล

มาตรฐานในการประกันคุณภาพการศึกษา

ในการที่จะให้โรงเรียนต่าง ๆ จะทำการจัดการศึกษาให้ได้ผลผลิตตามจุดหมายของหลักสูตรและมีคุณภาพใกล้เคียงกันนั้น กระทรวงศึกษาธิการจะต้องมีการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้กลางของผลผลิต ปัจจัยและกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อที่จะให้โรงเรียนต่าง ๆ ใช้เป็นแนวทางในการบริหารการศึกษาให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ ส่วนโรงเรียนใดที่สามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงกว่ามาตรฐานกลางได้ก็เป็นสิ่งที่ดี หรือโรงเรียนใดเห็นว่าน่าจะเพิ่มเติมมาตรฐานที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นก็สามารถทำได้

แผนภูมิที่ 2 ระบบการจัดการศึกษาของไทย

ที่มา : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2539 : 4

ในการที่จะให้โรงเรียนจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานผลผลิตตามที่พึงประสงค์ โรงเรียนจำเป็นต้องมีปัจจัยและกระบวนการต่าง ๆ ดังนี้
มาตรฐานด้านปัจจัยที่จำเป็น

1. ผู้เรียนมีความพร้อมและวุฒิภาวะที่จะเรียนรู้เหมาะสมกับวัย
2. มีครูเพียงพอในการจัดการเรียนการสอน
3. ครูมีลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
4. ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ผู้ปกครองและชุมชนให้ความสนับสนุนร่วมมือในการจัดการศึกษาและพัฒนาสถานศึกษา

6. หลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนหลากหลายเพียงพอและมีประสิทธิภาพที่จะสร้างเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

7. งบประมาณพัสดุ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่และสิ่งแวดลอมเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน

มาตรฐานด้านกระบวนการ

1. โรงเรียนบริหารจัดการด้านวิชาการ ธุรการ การเงิน กิจกรรมนักเรียน บุคลากร อาคารสถานที่และความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
2. โรงเรียนจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ
3. โรงเรียนจัดกิจกรรมและบริหารส่งเสริมการเรียนรู้ สนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ

ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ

1. สถานศึกษา / โรงเรียน
2. องค์การระดับจังหวัดที่ทำการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพ
3. หน่วยงานสนับสนุน

มาตรฐานด้านผลผลิตที่พึงประสงค์

1. ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐาน มีความสามารถและทักษะเชิงกระบวนการในการดำรงชีวิต
2. ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการทำงานและมีความสามารถในการจัดการ
3. ผู้เรียนมีเจตคติ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
4. ผู้เรียนมีสุขภาพพลานามัยและบุคลิกภาพที่ดี
5. ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและร่วมพัฒนาสังคม

อย่างสร้างสรรค์(กรนวิชาการ. 2529 : 4 - 5)

สถานศึกษา

สถานศึกษาต้องมีการบริหารงานคุณภาพ (Quality Management) ให้ได้มาตรฐาน การศึกษากลางที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อมุ่งมั่นที่จะให้ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐานมีแนวทางดังนี้

1. สถานศึกษาต้องกำหนดโครงสร้างบริหาร (Organization Structure) มีการ กำหนด Job Description ของผู้ปฏิบัติงาน กำหนดนโยบายคุณภาพ

2. ในการควบคุมมาตรฐานการทำงานต้องจัดทำเอกสารขึ้น 3 ระดับ

2.1 คู่มือคุณภาพ Quality Manual หรือ QM

2.2 คู่มือขั้นตอนการดำเนินงานกำหนดว่าจะต้องทำอะไรบ้าง ทำอย่างไร ที่ไหน เมื่อไร Procedure Manual หรือ PM

2.3 คู่มือการปฏิบัติงาน บอกรายละเอียดของการปฏิบัติงาน จะทำกิจกรรม นั้นอย่างไร และมีลำดับขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ Work Instruction หรือ WI

3. มีการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ในกระบวนการต่าง ๆ มีการแก้ไข และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

4. การควบคุมคุณภาพโดยการตรวจติดตามคุณภาพ (Quality Audit) แบ่งเป็น 2 ระดับการตรวจ

4.1 ติดตามคุณภาพภายใน (Internal Quality Audit) หมายถึง การประเมิน ตนเอง (School Self Evaluation) ต้องทำทุกขั้นตอนของการทำงานมีการปรับปรุงและบันทึกผล การปรับปรุง

4.2 การตรวจติดตามคุณภาพภายนอก (External Quality Audit) หมายถึง การตรวจ ติดตามที่ทำโดยบุคคลหรือคณะบุคคลที่ไม่ได้ร่วมกิจกรรม ซึ่งทางโรงเรียนแต่งตั้งหรือ ตรวจติดตามโดยผู้ปกครองสถานศึกษา (ลูกค้า)

5. มีการฝึกอบรมทั่วถึงทุกระดับของบุคลากรในระบบคุณภาพ

6. ต้องทำให้ทุกคนตระหนักถึงเรื่องการทำงานอย่างมีคุณภาพ (Quality Awareness) โดยมีวิธีการให้ทุกคนรู้ถึงนโยบายคุณภาพ (Quality Policy) และเห็นว่าการทำงาน ต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

7. ต้องให้บุคลากร ได้รู้ถึงความรับผิดชอบของตนเองว่าต้องทำอะไรบ้าง (Self Responsibility) (กรมวิชาการ 2539 : 6)

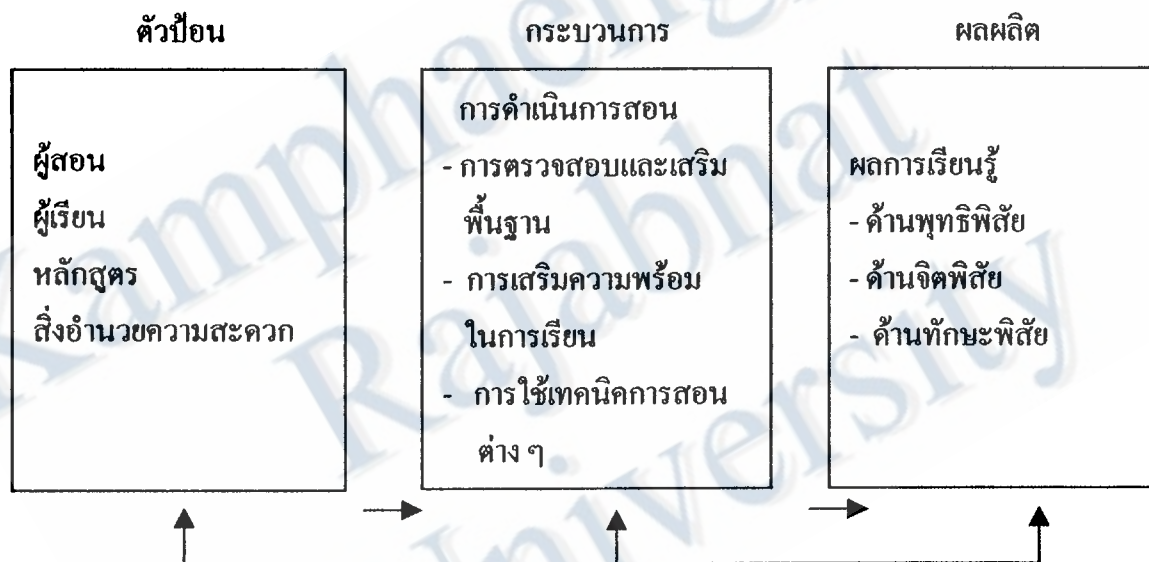
องค์ประกอบมาตรฐานคุณภาพการศึกษาทั้งระบบที่สำคัญ คือ

องค์ประกอบด้านปัจจัยความพร้อม ได้แก่ สภาพความพร้อมของผู้เรียน ครู ผู้บริหาร สถานศึกษา หลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน อาคารสถานที่

ผู้ปกครอง ชุมชน กฎระเบียบคำสั่งและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบด้านกระบวนการ ได้แก่ การบริหารการจัดการทางวิชาการ การบริหารงานธุรการ การเงิน วัสดุครุภัณฑ์ องค์กร บุคลากร อาคารสถานที่ กิจกรรมนักเรียน และความสัมพันธ์กับชุมชน การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการติดตามกำกับดูแลและประเมินผล องค์ประกอบด้านผลผลิต ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามที่หลักสูตรและตั้งม คาคหวังในด้านความรู้ ความสามารถและกระบวนการคุณธรรม จริยธรรม สุขภาพอนามัย เทคโนโลยี รักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ราบรื่นเป็นประชาธิปไตยในระบอบพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความเป็นไทยและดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข (กรมวิชาการ 2538 : 6)

การเรียนการสอนมีองค์ประกอบที่เป็นตัวป้อน กระบวนการ และผลผลิต ดังแสดงในภาพ

แผนภูมิที่ 3 การติดตามประเมินผลและปรับปรุง

ที่มา : สมพงษ์ เจริญวานิช 2541 : 39

ตัวป้อน (Input) ตัวป้อนหรือปัจจัยนำเข้าระบบ คือ ส่วนประกอบต่าง ๆ ที่นำเข้าสู่ระบบ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน สิ่งอำนวยความสะดวก

ผู้สอนหรือครู เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุตาม

วัตถุประสงค์ซึ่งขึ้นอยู่กับคุณลักษณะหลายประการ ได้แก่ คุณลักษณะด้านพุทธิพิสัย เช่น ความรู้ ความสามารถ ความรู้จำแนกเป็นความรู้ในเนื้อหาสาระที่สอน ความรู้ในเทคนิคการสอนต่าง ๆ ความรู้ในสภาวะแวดล้อมอื่นๆ ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะด้านจิตพิสัย เช่น ความตั้งใจในการสอน ฯลฯ

ผู้เรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในระบบการเรียนการสอน ซึ่งจะบรรลุผลสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้เรียนหลายประการ เช่น ความถนัด ความรู้พื้นฐานเดิม ความพร้อม ความสนใจ และความพากเพียรในการเรียน ทักษะในการเรียนรู้ ความสามารถ ในการเข้าใจสิ่งที่เรียน ฯลฯ

หลักสูตร เป็นองค์ประกอบหลักที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หลักสูตรประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการ คือ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระที่เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน (รวมวิธีสอนและสื่อการเรียนการสอน) และการประเมินผล สิ่งอำนวยความสะดวกอาจเรียกอีกว่า “สิ่งแวดล้อมการเรียน” เช่น ห้องเรียนหรือสถานที่เรียนซึ่งประกอบด้วย โต๊ะ เก้าอี้ แสงสว่าง อุณหภูมิ กระดานดำ ฯลฯ

กระบวนการ (Process) กระบวนการในระบบการเรียนการสอนก็คือ การดำเนินการสอนซึ่งเป็นการนำเอาตัวป้อน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ในระบบมาดำเนินการ เพื่อให้เกิดผลผลิตตามที่ต้องการในการดำเนินการสอน อาจมีกิจกรรมต่างๆ หลายกิจกรรม ได้แก่ การตรวจสอบและเสริมพื้นฐานการสร้างความพร้อมในการเรียน การใช้เทคนิคการสอนต่างๆ และการใช้กิจกรรมเสริม

การตรวจสอบและเสริมสร้างพื้นฐานเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้สอนรู้จักผู้เรียนและได้ข้อสนเทศที่นำมาใช้ช่วยเหลือผู้เรียนที่ยังขาดพื้นฐานที่จำเป็นก่อนเรียนให้ได้มีพื้นฐานที่พร้อมที่จะเรียนโดยไม่มีปัญหาใดๆ ซึ่งถ้าหากไม่ได้รับการช่วยเหลือดังกล่าว ผู้เรียนอาจเรียนไม่รู้เรื่อง ทำให้ขาดความสนใจในการเรียนเรื่องนั้นและประสบความล้มเหลวในการเรียน ส่งผลให้การเรียนในเรื่องต่อๆ มามีปัญหาโดยตลอด การตรวจสอบพื้นฐานอาจทำได้โดยการซักถามให้ผู้เรียนคิดตอบคำถามที่ใช้จะเป็นเรื่องที่เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการเรียนในเรื่องที่จะดำเนินการสอน แต่วิธีที่ดีกว่านี้คือ ใช้แบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐานของผู้เรียนทุกคนแล้วทำการเสริมสร้างพื้นฐานสำหรับผู้มีปัญหาซึ่งมีหลายวิธี วิธีที่ง่ายและใช้เวลาไม่มากนักก็คือ การเฉลยคำตอบของข้อสอบทุกข้อ โดยใช้วิธีอภิปรายและซักถามคำตอบจากผู้เรียน

การสร้างความพร้อมในการเรียนเมื่อเริ่มชั่วโมงแรก โดยทั่วไปแล้วจะมีผู้เรียนที่ยังไม่พร้อมที่จะเรียน ผู้สอนจึงควรดึงความสนใจของผู้เรียนให้เข้าสู่การเรียน ทำได้หลายวิธีเช่น ใช้คำถาม ใช้อุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ ช่วยเร้าความสนใจหรือยกเรื่องที่เกี่ยวข้องที่น่าสนใจนำเข้าสู่บทเรียน ฯลฯ

การใช้เทคนิคการสอนต่าง ๆ เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมแล้วก็จะทำการสอนโดยใช้เทคนิคและวิธีการ กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีให้เลือกอยู่หลายวิธี

การใช้กิจกรรมเสริม วิธีสอนแต่ละวิธีหรือรูปแบบการสอนแต่ละรูปแบบจะมีกิจกรรมต่าง ๆ แตกต่างกันไป ผู้สอนควรพิจารณากิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเสริมกับวิธีสอน ก็จะช่วยให้บรรลุการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น กิจกรรมเสริมมีมากมาย เช่น การให้ทำแบบฝึกหัด การเสริมแรง การใช้คำถามชนิดต่าง ๆ การทบทวนสรุป ฯลฯ

ผลผลิต (Outcome) คือ ผลที่เกิดขึ้นในระบบซึ่งเป็นเป้าหมายปลายทางของระบบ สำหรับระบบการเรียนการสอนผลผลิตที่ต้องการก็คือการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนไปในทางที่พึงประสงค์ เป็นการพัฒนาที่ดีในด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) จิตพิสัย (Affective) และทักษะพิสัย (Psychomotor)

ผลด้านพุทธิพิสัยก็คือ ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียน สามารถคิดเปรียบเทียบโยงความสัมพันธ์ หรือที่เรียกว่าคิดวิเคราะห์ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ สามารถใช้วิจารณ์ญาณตัดสิน ลงสรุปชี้ขาด ประเมินค่าได้ สามารถคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้มีสิ่งใหม่เกิดขึ้นได้ เป็นต้น

ผลด้านจิตพิสัยก็คือ ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีเหมาะสม เช่น มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ต่อวิชา ต่อเพื่อน ๆ ต่อชุมชน ต่อประเทศชาติ เป็นต้น มีความสนใจในสิ่งที่เรียนมีค่านิยมที่เหมาะสม เป็นต้น

ผลด้านทักษะพิสัยก็คือผู้เรียนมีความคล่องแคล่ว ชำนิชำนาญในทางการเคลื่อนไหว ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น การใช้มือ ใช้สายตา ฯลฯ ทักษะด้านพิมพ์ดีด เล่นดนตรี เล่นกีฬา ทักษะในการสร้างผลผลิต ด้านศิลปะ หัตถกรรม การช่าง อุตสาหกรรม การเกษตร เป็นต้น การติดตามประเมินผลและปรับปรุง

เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพผู้สอนจะต้องพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งหมดในระบบ โดยพิจารณาผลผลิตว่าได้ผลเป็นไปดั่งที่มุ่งหวังไว้หรือมีจุดบกพร่องในส่วนใดที่จะต้องแก้ไขปรับปรุง

บลูม (Benjamin S. Bloom 1956) และคณะได้จำแนกจุดประสงค์ทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) หรือด้านสติปัญญา หรือด้านความรู้ การคิดประกอบด้วยความรู้ ความจำเป็นเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ การนำเอาสิ่งที่เป็นความรู้ ความสามารถนำไปทำความเข้าใจ นำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าในสิ่งนั้น ๆ หรือเรื่องนั้น

2. ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) หรือด้านอารมณ์ - จิตใจ ประกอบด้วย การรับรู้ การตอบสนองและการสร้างคุณค่าในเรื่องที่ตนรับรู้ นั้น แล้วนำเอาสิ่งที่เป็นคุณค่านั้นมา จัดระบบและสร้างเป็นลักษณะนิสัย

3. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) หรือด้านทักษะทางกาย หรือด้าน การปฏิบัติ ประกอบด้วย ทักษะในการเคลื่อนไหวและการใช้อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย

ในการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ โดยทั่วไปจะมุ่งให้มีการพัฒนาพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน โดยมีการเน้นในแต่ละด้านแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของแต่ละวิชา

การประกันคุณภาพในสถานศึกษาเอกชน

ภารกิจพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนในกระบวนการประกันคุณภาพและการรับรอง มาตรฐานคุณภาพการศึกษามีหลายขั้นตอน ซึ่งจะประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพได้ด้วยความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน รวมทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้นำในการพัฒนา จะต้องมองภาพงานตลอดแนว และทำความเข้าใจตรงกันให้แก่ทุกฝ่าย จะต้องสร้างเจตคติทางบวกเพื่อกระตุ้นศรัทธาและความร่วมมือต่องานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และต้องมีการสื่อสารให้ข้อมูลป้อนกลับกัน อย่างต่อเนื่องเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2541 : 13)

โดยมีแนวปฏิบัติของโรงเรียนในการประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพ การศึกษา ดังนี้

1. การแต่งตั้งคณะกรรมการโรงเรียน

1.1 โรงเรียนพิจารณาบุคคลคณะหนึ่งจำนวนตามความเหมาะสมกับขนาดของ โรงเรียน และประเภท/ระดับการศึกษาที่โรงเรียนเปิดสอน เพื่อแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการ โรงเรียน

องค์ประกอบของคณะกรรมการ โรงเรียน

- 1) ผู้แทนฝ่ายโรงเรียน : ผู้บริหารและครู
- 2) ผู้แทนฝ่ายผู้ปกครอง : ผู้ปกครอง(ควรเป็นบุคคลภายนอกโรงเรียน) ผู้นำท้องถิ่น
- 3) ผู้ทรงคุณวุฒิ : ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ที่โรงเรียน มั่นใจว่าจะช่วยเหลือและสนับสนุนการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้ ซึ่งโรงเรียนอาจพิจารณาบุคคล จาก

ภาคเอกชน ภาคราชการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
และมีผู้แทน ศร.1 คน

หน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียน

- 1) ร่วมวางแผน จัดทำ และให้ความเห็นชอบแนวการประกันคุณภาพ การศึกษาหรืออาจเลือกใช้ธรรมเนียมของโรงเรียนเป็นกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
- 2) ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
- 3) ร่วมประเมินและตรวจสอบความก้าวหน้าเพื่อหาแนวทางปรับปรุง การปฏิบัติงานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
- 4) พิจารณาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียน
- 5) เผยแพร่ / ประชาสัมพันธ์ผลการพัฒนา โรงเรียนตามวิธีการประกัน คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นที่รู้จักและศรัทธาของประชาชน ผู้ปกครอง และหน่วยงาน ต่าง ๆ

โรงเรียนใดที่มีคณะกรรมการอำนวยการ โรงเรียนตามระเบียบที่กระทรวง ศึกษาธิการกำหนดไว้แล้วอาจใช้คณะกรรมการดังกล่าวทำหน้าที่คณะกรรมการ โรงเรียนได้ โดย เพิ่มเติมผู้แทนฝ่ายผู้ปกครองและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนตามความเหมาะสม

1.2 โรงเรียนประชุมชี้แจงคณะกรรมการ โรงเรียนเพื่อทำความเข้าใจ วางแผน กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานพัฒนาโรงเรียน รวมทั้งวางระบบการประสานงาน - ปฏิบัติงาน ระหว่างโรงเรียนและคณะกรรมการ โรงเรียน

2. แนวดำเนินการเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนเอกชน

นโยบาย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเห็นความจำเป็นในการส่งเสริมให้ โรงเรียนเอกชนจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพ และได้มาตรฐานตามมาตรฐานของประเทศและ มาตรฐานสากลในท้ายที่สุด จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาใน โรงเรียนเอกชนขึ้น ดังนี้

- 1) สำนักงานจะพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้น เพื่อ เป็นเครื่องมือในการรักษามาตรฐานของโรงเรียนเอกชน โดยกำหนดหลักการให้แต่ละโรงเรียนมี ระบบการควบคุมคุณภาพการศึกษาขึ้นในโรงเรียน และให้มีการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติการกิจ ของโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน อย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของความมีเสถียรภาพทางวิชาการ แต่ยังคงถือต่อ การตรวจสอบจากสังคมภายนอก

2) สำนักงานจะชักชวนให้โรงเรียนเอกชนร่วมมือดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โดยการพัฒนาตนตามปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาให้ถึงระดับเกณฑ์เบื้องต้นที่เสนอแนะ แต่ทั้งนี้ โรงเรียนควรต้องจัดให้มีระบบการตรวจสอบและการประเมินตนเองขึ้นเป็นการภายใน

3) สำนักงานได้กำหนดรูปแบบและวิธีการการประกันคุณภาพขึ้นเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการของโรงเรียน แต่โรงเรียนสามารถพัฒนารูปแบบหรือวิธีการเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของแต่ละโรงเรียนได้

4) เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนเอกชนได้รับการยอมรับจากสังคมอย่างกว้างขวาง เมื่อโรงเรียนใดดำเนินการประเมินตนเองจนแน่ใจว่าโรงเรียนมีคุณภาพคือ ผ่านเกณฑ์ของปัจจัยหลักทั้งเจ็ดประการที่เสนอแนะแล้ว โรงเรียนอาจขอรับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาต่อไป

5) สำนักงานจะประสาน สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในกิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ตลอดจนนำข้อมูลข่าวสาร ผลการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมาเผยแพร่ต่อสังคมภายนอกโรงเรียนให้รับทราบถึงมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

แนวปฏิบัติ

1) สำนักงานจะจัดทำคู่มือการประกันคุณภาพขึ้น เพื่อให้โรงเรียนเอกชนใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา

2) โรงเรียนควรจัดให้มีคณะบุคคลหรือคณะกรรมการ ในโรงเรียนรับผิดชอบระบบการประกันคุณภาพ หรือระบบการควบคุมคุณภาพการศึกษาขึ้นในโรงเรียนเป็นการเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่กำกับ ดูแล พัฒนาปรับปรุง ติดตามการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนมีคุณภาพปรากฏเป็นรูปธรรม

3) โรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อการประกันคุณภาพหรือควบคุมคุณภาพของปัจจัยหลักอย่างน้อยเจ็ดประการที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

4) โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้บุคคล องค์กรภายนอก เช่น คณะกรรมการโรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน อันจะเป็นการประกันการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน

5) โรงเรียนควรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนเกี่ยวกับระบบวิธีการ และสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนแก่สาธารณะเป็นระยะ ๆ

การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

1) เมื่อโรงเรียนได้ทำการประกันคุณภาพการศึกษาหรือการควบคุมคุณภาพการศึกษา และได้ผ่านการประเมินตนเองภายในโรงเรียนจนมั่นใจว่าเป็นที่ยอมรับจากครูและคณะกรรมการ โรงเรียนแล้วจึงจะจัดให้มีระบบการประเมินจากภายนอกโรงเรียน เพื่อให้การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนแต่ละแห่งจากสำนักงานหรือองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้องต่อไป

2) ในการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะให้เวลาโรงเรียนในการเตรียมการอย่างพอเพียงตามสภาพความพร้อมและความต้องการของโรงเรียน เช่น เมื่อโรงเรียนได้มีการพัฒนาตนเองจนพร้อมแล้ว (สำหรับโรงเรียนที่จัดตั้งมาก่อน) ก็สามารถเสนอตนเองต่ออำเภอ (ส่วนภูมิภาค) หรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (กรุงเทพมหานคร) เพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ส่วนโรงเรียนที่เปิดใหม่ภายหลังที่ได้ใช้ระบบการประกันคุณภาพหรือควบคุมคุณภาพการศึกษาเป็นเวลา 1-3 ปีแล้ว ก็สามารถเสนอตนเองขอรับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาได้

3) คณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพเพื่อการรับรองมาตรฐานคุณภาพจะเป็นองค์กรอิสระในการทำงาน โดยจะทำหน้าที่กำหนดวิธีการตรวจสอบและประเมินผลเพื่อการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องการศึกษาตามสาขาวิชาหรือประเภทการศึกษาของโรงเรียน

4) โรงเรียนหรือสาขาวิชาที่ผ่านการประเมินและตรวจสอบแล้วจะได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพจากสำนักงานหรือจากองค์กรภายนอกที่ตรวจสอบและประเมิน ส่วนโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการประเมินก็จะได้รับการพิจารณาและแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาาร่วมกัน

3. แนวการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน

ธรรมนูญโรงเรียน(School Charter) คือเอกสารแสดงข้อตกลงร่วมกันของโรงเรียนและคณะกรรมการ โรงเรียนที่ใช้เป็นแผนหรือแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสู่จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาตามระยะเวลาที่ได้กำหนด

ประโยชน์และคุณค่าของธรรมนูญโรงเรียน

1. ทำให้โรงเรียนมีเป้าหมายในการพัฒนาเต็มศักยภาพของคนอย่างชัดเจน

2. ทำให้บุคลากรในโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีทิศทาง จุดมุ่งหมายและเป้าหมายการทำงานในทางเดียวกัน ที่จะนำสู่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดแก่ผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ

3. ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนรวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นมีบทบาทและส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้มากขึ้น ซึ่งจะยังผลต่อความร่วมมือการยอมรับและการสนับสนุนจากภายนอกมากขึ้น

4. ส่งเสริมให้บุคคลภายนอกสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งจะก่อให้เกิดความไว้วางใจ เชื่อมั่นและศรัทธามากยิ่งขึ้น

5. ทำให้โรงเรียนมีกลไกการควบคุมคุณภาพภายในเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ

ส่วนประกอบของธรรมนูญโรงเรียน ควรประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. ภาพรวมของโรงเรียน (School Profile) เป็นการนำเสนอข้อมูลสังเขป เพื่อแสดงความเป็นมา สภาพปัจจุบันและแนวทางในอนาคตของโรงเรียน

2. ปรัชญาของโรงเรียน (School Philosophy and Goals) เป็นการนำเสนอเจตนารมณ์ที่ชัดเจนของโรงเรียนในการจัดและพัฒนาการศึกษาให้บรรลุผลที่ต้องการในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ ที่กำหนด

3. จุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (School Priorities) เป็นการนำเสนอภารกิจหลักที่โรงเรียนจะมุ่งเน้นดำเนินการพัฒนาสู่เป้าหมายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ให้สอดคล้องกับศักยภาพของโรงเรียน และความต้องการของผู้รับบริการ

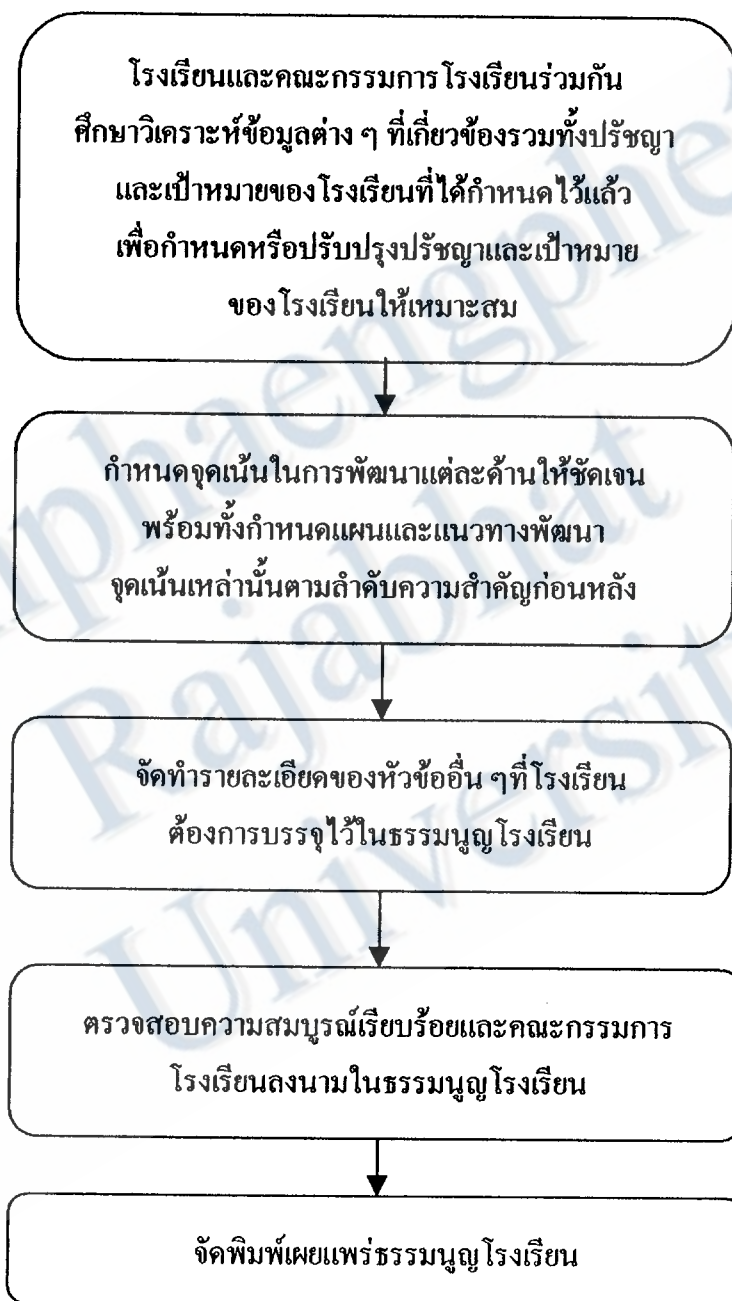
4. การตรวจสอบและรายงาน (School Accountability) เป็นการนำเสนอระบบหรือแนวทางที่แสดงถึงความรับผิดชอบของโรงเรียนที่มีต่อผู้ปกครอง นักเรียน และสังคมโดยรวม โดยการตรวจสอบและรายงาน เพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

5. ข้อกำหนดของบุคลากร (Code of Practice) เป็นการนำเสนอบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรอื่น ๆ ทุกตำแหน่งหน้าที่ ทั้งภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปให้ชัดเจนว่ามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาอย่างไรรวมทั้งการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสวัสดิการ ผลประโยชน์ จรรยาบรรณวิชาชีพครูที่โรงเรียนกำหนดไว้สำหรับบุคลากรทุกตำแหน่งหน้าที่

6. ข้อกำหนดและหลักปฏิบัติของนักเรียน (Student Code of Conduct) เป็นการนำเสนอข้อกำหนดของโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของนักเรียนและระเบียบต่าง ๆ ให้นักเรียนปฏิบัติ เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเองและเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและความต้องการของสังคม

7. แผนการเงินของโรงเรียน (Financial Plan) เป็นการนำเสนอแผนรายรับ รายจ่ายโดยรวมของโรงเรียนในช่วงระยะเวลาที่กำหนดของธรรมนูญโรงเรียน เพื่อบ่งบอกสถานภาพทางการเงินสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

แผนภูมิที่ 4 ขั้นตอนและวิธีการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน

ที่มา : แนวดำเนินการเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา
ของโรงเรียนเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2541

4. แนวการนำธรรมเนียมโรงเรียนไปปฏิบัติ

ธรรมเนียมโรงเรียนเป็นแม่บทในการพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ฉะนั้น โรงเรียนจะต้องนำแผนนี้สู่การปฏิบัติ จึงจะสามารถส่งผลกระทบต่อการพัฒนาตามที่โรงเรียนประสงค์

ขั้นตอนสำคัญของการนำธรรมเนียมโรงเรียนไปปฏิบัติ

1. สร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง
2. จัดทำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) และปฏิทินปฏิบัติงานประจำปี
3. ลงมือปฏิบัติงานตามแผน
4. กำกับ ติดตามและประเมินการทำงานเป็นระยะ ๆ
5. จัดเก็บข้อมูลหลักฐานการดำเนินงาน
6. รายงานผลการดำเนินงาน
7. ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

แนวปฏิบัติของโรงเรียนในแต่ละขั้นตอน โดยสรุป

1. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญของธรรมเนียมโรงเรียนแก่บุคคลในโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน โดยวิธีการดังนี้
  - ประชุมชี้แจง / ประชาสัมพันธ์ โดยสื่อต่าง ๆ ต่อ คณะครู นักเรียน และบุคลากรอื่น ๆ คณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการอำนวยการโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. จัดทำแผนปฏิบัติงาน และปฏิทินปฏิบัติงานประจำปี แผนปฏิบัติงานคือ แผนย่อยเพื่อพัฒนาโรงเรียนที่ระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับงาน / โครงการ/ กิจกรรมที่จะดำเนินการได้แก่ เป้าหมายพร้อมยุทธศาสตร์หรือวิธีการดำเนินงาน ระยะเวลาที่จะทำ ผู้รับผิดชอบ และงบประมาณที่ใช้ให้ชัดเจนเพียงพอที่จะนำไปปฏิบัติ ปฏิทินปฏิบัติงาน คือ กำหนดการหรือตารางปฏิบัติงานของแต่ละงาน / โครงการ / กิจกรรม/ เป้าหมาย ที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการ ตารางปฏิบัติงานที่ทำได้ง่าย คือ ทำในลักษณะตารางกำหนดการทำงาน (Gantt Chart)
3. ลงมือปฏิบัติตามแผน
4. กำกับ ติดตามและประเมินผล
5. จัดเก็บข้อมูลหลักฐานการดำเนินงาน
6. รายงานผลการดำเนินงาน (รายงานภายใน)
7. ปรับปรุงและพัฒนา งาน / โครงการ / กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

5. การประเมินตนเองและรายงานความก้าวหน้า

การประเมินตนเอง คือ กระบวนการที่โรงเรียนตรวจสอบหรือประเมินการทำงานของตนเองทุกชั้นตอนการทำงานและครอบคลุมทุกเป้าหมายจุดเน้นของธรรมนูญโรงเรียนและงานทั้งหมดของโรงเรียน แล้วมีการนำผลการประเมินไปพัฒนา / ปรับปรุงการทำงานต่อไปอย่างต่อเนื่อง การประเมินตนเองจึงถือเป็นการตรวจสอบคุณภาพภายในของโรงเรียน โดยเป็นการตรวจสอบในแง่ประสิทธิผล ประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของการบริหารจัดการ การเรียนการสอน และการใช้เงิน

การรายงานความก้าวหน้า คือการที่โรงเรียนสรุปผลการประเมินและเขียนเป็นรายงานผลการพัฒนาตามธรรมนูญ โรงเรียน / ปัจจัยหลักที่พัฒนาเป็นรายปี เพื่อเผยแพร่ / ประชาสัมพันธ์ต่อบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวปฏิบัติของโรงเรียน โดยสรุป ดังนี้

1. รวบรวม ศึกษา วิเคราะห์การดำเนินงานของแผนปฏิบัติงานแต่ละปี และผลการดำเนินงานอื่น ๆตามปรัชญา เป้าหมายและจุดเน้นของโรงเรียน
2. เปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับความคาดหวัง / สภาพความสำเร็จที่กำหนดไว้ในธรรมนูญโรงเรียน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์และตัวชี้คุณภาพที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
3. สรุปสภาพความสำเร็จว่าบรรลุผลอะไร เพียงใด พร้อมปัญหาอุปสรรคของแต่ละเป้าหมาย / จุดเน้นในการพัฒนา ตลอดจนระบุข้อเสนอแนะหรือแนวทางพัฒนาสำหรับปีต่อไป
4. เขียนรายงานความก้าวหน้าประจำปีของโรงเรียน และเสนอคณะกรรมการโรงเรียนเพื่อพิจารณา
5. เผยแพร่ / ประชาสัมพันธ์รายงานประจำปีต่อคณะกรรมการ โรงเรียน / คณะกรรมการอำนวยการโรงเรียน ผู้ปกครอง สาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนำผลไปใช้เพื่อปรับปรุงการทำงานของโรงเรียนต่อไป

6. การแจ้งผลการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

การแจ้งผลการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเป็นความรับผิดชอบของโรงเรียนต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง สาธารณชนและสังคมโดยรวมว่าโรงเรียนได้ดำเนินงานทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า เป็นการให้ความมั่นใจแก่ทุก ๆฝ่ายเพื่อสร้างศรัทธาในคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนด้วย

การแจ้งผลการประกันคุณภาพจะกระทำได้เมื่อคณะกรรมการ โรงเรียนให้ความเห็นชอบแล้วว่าการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนก้าวหน้าและบรรลุผลสำเร็จตามแผนหรือธรรมนูญโรงเรียน โรงเรียนสามารถดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผลการประเมินคุณภาพภายใน สามารถจัดการกับปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งมีแนวทางปรับปรุงพัฒนาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

ในกรณีปกติโรงเรียนควรมีผลการดำเนินงานตามเป้าหมายของธรรมนูญโรงเรียน (มีรายงานประจำปี) อย่างน้อย 3 ปี จึงแจ้งผลการประกันคุณภาพตนเอง และดำเนินการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาต่อไป

7. การขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจะให้การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนเป็นระดับการศึกษาสำหรับประเภทสามัญศึกษา เป็นหลักสูตรประเภทวิชาและสาขาวิชาสำหรับประเภทอาชีวศึกษา และเป็นหลักสูตรสำหรับการศึกษานอกระบบ โดยให้โรงเรียนดำเนินการดังนี้

1. ส่งหนังสือแจ้งขอรับการขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยระบุว่า จะขอรับในระดับการศึกษา / หลักสูตร / ประเภท / สาขาวิชาใด พร้อมแนบเอกสาร ดังนี้

1.1 แผนการประกันคุณภาพ / ธรรมนูญโรงเรียน

1.2 รายงานความก้าวหน้าประจำปี

1.3 หลักฐานการแจ้งผลการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน (สรุปรายงานความก้าวหน้าและผลการทำงานของโรงเรียน)

2. เตรียมพร้อมเพื่อรับการตรวจสอบจากภายนอก เช่น เตรียมความพร้อมของหลักฐาน / เอกสารต่าง ๆ เตรียมบุคลากรผู้เป็นแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เตรียมสถานที่ปฏิบัติงานสำหรับคณะกรรมการตรวจสอบและประสานงานเพื่อนัดหมายวัน เวลาปฏิบัติงาน ตรวจสอบ เป็นต้น

3. เตรียมคณะทำงาน / คณะกรรมการโรงเรียน / คณะกรรมการอำนวยการโรงเรียนเข้าร่วมฟังรายงานการตรวจสอบเบื้องต้นของคณะกรรมการตรวจสอบ

8. การพัฒนาและปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาและปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนการทำงานเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สูงขึ้นหรืออย่างน้อยเป็นการรักษาระดับคุณภาพของโรงเรียนมิให้ลดลง การพัฒนาและปรับปรุงตนเองของโรงเรียนจึงต้องอาศัยข้อมูลจากการ

ประเมินตนเองและการตรวจสอบคุณภาพจากภายนอกเป็นหลัก ฉะนั้น แนวทางการดำเนินงานในเรื่องนี้ควรประกอบด้วย

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการประเมินตนเองและผลการตรวจสอบคุณภาพจากภายนอก รวมทั้งทบทวนธรรมนูญโรงเรียนและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. กำหนดเป้าหมายการพัฒนาและปรับปรุง

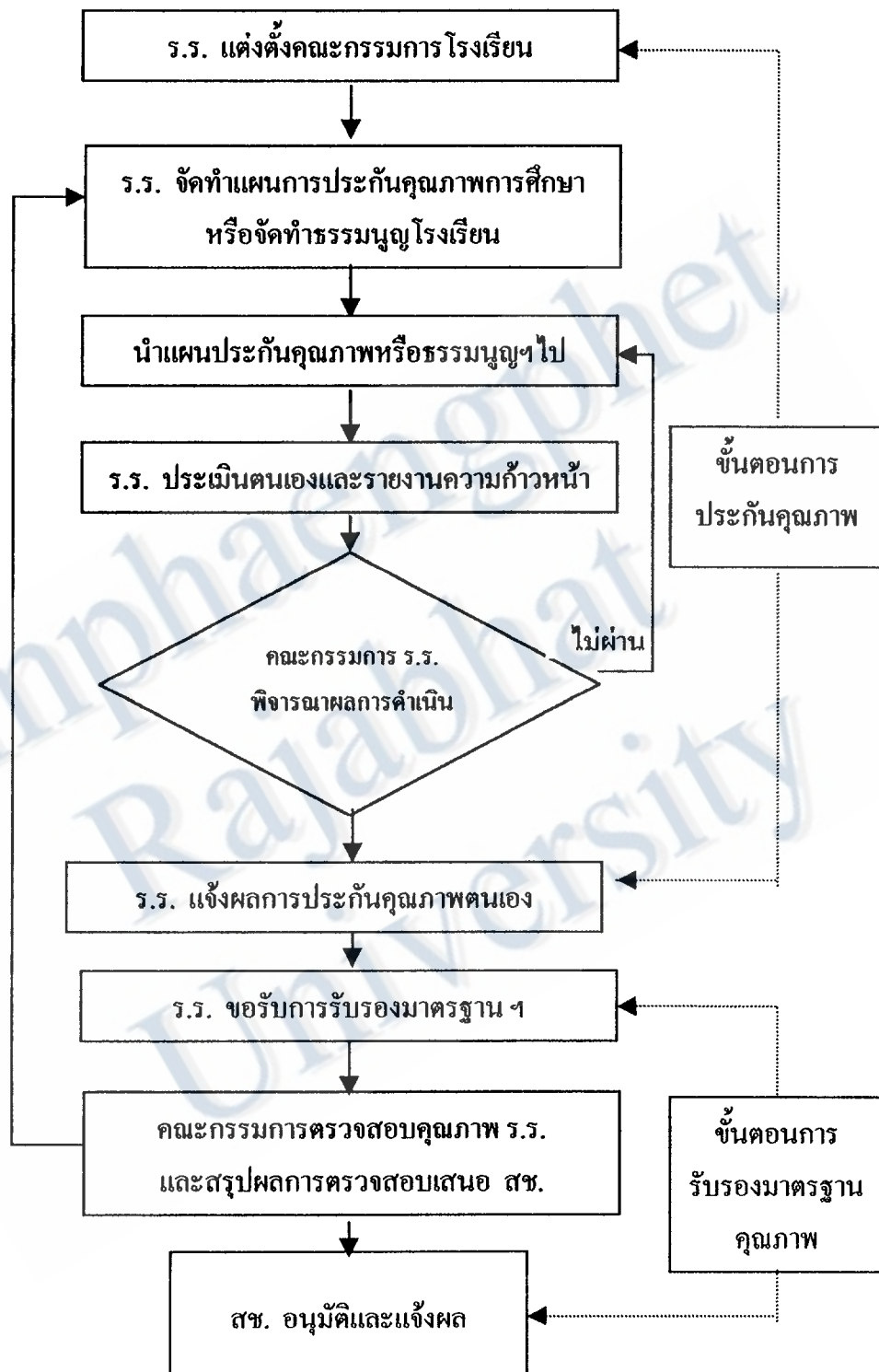
3. ดำเนินงานพัฒนาและปรับปรุงตามเป้าหมายที่กำหนด

4. ติดตามและประเมินผลการพัฒนาและปรับปรุง

และหากโรงเรียนได้พิจารณาผลการศึกษวิเคราะห์ตามข้อ 1 แล้วเห็นว่า สมควรมีการพัฒนาและปรับปรุงครั้งใหญ่ เช่น ต้องปรับธรรมนูญโรงเรียนใหม่ การดำเนินงานตามข้อ 2 – 4 ให้ใช้แนวทางที่ได้นำเสนอไว้แล้วในเอกสารนี้ เพื่อนำสู่การขอรับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาต่อไป

Kamphaeng
Rajabhat
University

แผนภูมิที่ 5 ขั้นตอนการประกันคุณภาพเพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

ที่มา : แนวดำเนินการเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา
ของโรงเรียนเอกชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2541

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและโรงเรียนเอกชนทั้งหลายก็ได้ตื่นตัวเร่งพัฒนาคุณภาพตามเกณฑ์ และแนวทางที่สำนักงานปรับปรุงมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปีงบประมาณ 2541 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้กำหนดนโยบายว่าด้วยการประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพให้ชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง โดยเสนอแนะแนวทางและกลไกให้โรงเรียนได้พัฒนาคุณภาพตนเองพร้อมทั้งเสนอแนะเกณฑ์และตัวชี้คุณภาพภายใต้ปัจจัย ต่อไปนี้

1. ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน
2. หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
3. บุคลากร
4. ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน
5. การจัดการ การบริหาร
6. กิจกรรมนักเรียน นักศึกษา
7. สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน

โดยแต่ละเรื่องมีความหมายและขอบข่ายความสำเร็จที่ต้องการ และบ่งบอกความสำเร็จ

โดยนำมากำหนดรายละเอียดเป็นเกณฑ์คุณภาพและตัวชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน รวมทั้งหมด

- 18 เกณฑ์ 57 ตัวชี้คุณภาพ (ก่อนประถมศึกษา)
- 20 เกณฑ์ 62 ตัวชี้คุณภาพ (ประถมศึกษา มัธยมศึกษา)
- 20 เกณฑ์ 61 ตัวชี้คุณภาพ (อาชีวศึกษาและการศึกษานอกระบบ)

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน

ปรัชญาของโรงเรียน หมายถึง แนวคิด อุดมการณ์หรืออุดมมุ่งหมายสูงสุดในการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ใช้เป็นแนวทางกำหนดภารกิจของโรงเรียน

เป้าหมายของโรงเรียน หมายถึง สิ่งที่จะทำให้สำเร็จตามภารกิจการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่อยู่ในกรอบของปรัชญาของโรงเรียน

เกณฑ์ที่ 1 ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียนเหมาะสมและใช้เป็นเครื่องชี้นำการดำเนินงานของโรงเรียนได้

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. ปรัชญามีสาระสำคัญที่สอดคล้องกับปรัชญาและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติ สนองความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง และมุ่งเน้นการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องให้เกิดแก่ผู้เรียน

2. เป้าหมายมุ่งเน้นผลถาวรที่แท้จริงที่จะให้เกิดแก่ผู้เรียนอย่างรอบด้าน สมดุล รวมทั้งเน้นประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของการจัดการศึกษาแต่ละระดับ หลักสูตร ประเภทวิชา และสาขาวิชา

3. มีแนวดำเนินงานหรือแผนที่รองรับปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน

4. บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้าในปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียนตรงกัน

ปัจจัยที่ 2 หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน (ระดับก่อนประถมศึกษา)

หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้ผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง การจัดประสบการณ์และกิจกรรมในลักษณะของการเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กทุกด้านทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคลเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เกณฑ์ที่ 1. จัดประสบการณ์และกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและสอดคล้องกับหลักสูตร

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีแผนการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมและครอบคลุมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา สอดคล้องกับหลักสูตร
2. มีการจัดกิจกรรมหลายรูปแบบที่สอดคล้องตามแผนการจัดประสบการณ์
3. มีการวิเคราะห์สภาพเด็กเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม
4. มีการใช้สื่อเหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรม เนื้อหา และเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก
5. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรม
6. มีการนิเทศการจัดกิจกรรม และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง

เกณฑ์ที่ 2. ประเมินพัฒนาการทุกด้านโดยใช้วิธีที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีการประเมินพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กได้เหมาะสมกับวัยเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

2. มีการนำผลการประเมินพัฒนาการทุกด้าน ไปใช้พัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน

ปัจจัยที่ 2 หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน(ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และการศึกษานอกระบบ)

หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้ผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เกณฑ์ที่ 1 ศึกษาและพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น/ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ห้องถิ่นและผู้เรียน

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีการวิเคราะห์หลักสูตรและวางแผนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชนโรงเรียน และผู้เรียน

2. มีการเตรียมการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร

3. มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรที่สร้างหรือปรับปรุงและนำผลการประเมินไปใช้

เกณฑ์ที่ 2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีการวิเคราะห์หลักสูตรและวางแผนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชนโรงเรียน และผู้เรียน

2. มีการเตรียมการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร

3. มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรที่สร้างหรือปรับปรุงและนำผลการประเมินไปใช้

4. มีการนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

เกณฑ์ที่ 3 ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนถูกต้องตามระเบียบและหรือหลักการวัดและประเมินผล

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีเอกสาร หลักฐานการวัดและประเมินผลที่ถูกต้องครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน

2. มีการประเมินผลในสภาพจริงของผู้เรียนเพื่อให้เห็นความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียน

3. มีการวัดและประเมินผลเป็นระยะ ๆ และนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา / ปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่ 3 บุคลากร

บุคลากร หมายถึง ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรสนับสนุนหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ในโรงเรียน

เกณฑ์ที่ 1 ผู้บริหารเป็นผู้นำระดับมืออาชีพ

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์และมีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จในการทำงาน
2. ปฏิบัติตนและปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างที่ดี

เกณฑ์ที่ 2 ครูผู้สอนทุกคนมีความรู้ ความสามารถและคุณธรรมเหมาะสมกับอาชีพครู

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีวุฒิ/ความรู้ ความสามารถสอดคล้องและเพียงพอกับสาขาวิชาที่สอน
2. ปฏิบัติตนสอดคล้องกับจรรยาบรรณวิชาชีพครู
3. มีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาตนเองสู่เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

เกณฑ์ที่ 3 บุคลากรสนับสนุนทุกคนมีความรู้ความสามารถและปฏิบัติงานเต็มศักยภาพ

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีความรู้ ความสามารถสอดคล้องกับงานที่ได้รับมอบหมาย
2. มีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จในการทำงานเพื่อองค์กร(โรงเรียน)

ปัจจัยที่ 4 ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน

ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน หมายถึง มวลทรัพยากรที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน ได้แก่ อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม สื่อ นวัตกรรม วัสดุ อุปกรณ์ และการเงินของโรงเรียน รวมทั้งระบบและเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับองค์กรภายนอก

เกณฑ์ที่ 1 จัดอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบ สถานที่ฝึกปฏิบัติ และสภาพแวดล้อมเหมาะสมกับสภาพการใช้งาน

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีความมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย และมีการดูแล บำรุงรักษาอย่างเหมาะสม
2. มีห้องสมุด/มุมหนังสือ/ศูนย์วิชาการพร้อมเอกสารและตำราเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้
3. มีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอเหมาะสม
4. จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนและให้เป็นแหล่งการเรียนรู้

เกณฑ์ที่ 2 จัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และนวัตกรรมที่มีคุณภาพ และเพียงพอต่อการเรียน

การสอน

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีระบบการจัดการและบำรุงรักษาที่มีประสิทธิภาพ
2. มีการบริการและส่งเสริมการใช้อย่างทั่วถึงและเป็นระบบ

เกณฑ์ที่ 3 จัดระบบการเงินที่ก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีแผนการใช้จ่ายเงินที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน
2. มีการใช้เงินตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีการตรวจสอบและรายงานด้านการเงินอย่างเป็นระบบ

เกณฑ์ที่ 4 จัดระบบข้อมูล/เครือข่ายการเรียนรู้ของ โรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีการจัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนและพัฒนาการเรียนรู้
2. มีการให้บริการข้อมูลและสารสนเทศอย่างทั่วถึงและทันต่อความต้องการ
3. มีการสร้างความสัมพันธ์และได้รับความร่วมมือจากองค์กรภายนอก เช่น บ้าน

สมาคม ชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น

ปัจจัยที่ 5 การจัดการ การบริหาร

การจัดการ การบริหาร หมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่การบริหาร โรงเรียนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ (คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรให้เกิดการประหยัดหรือสิ้นเปลืองน้อยที่สุดและหรือได้ผลมากที่สุด) และมีประสิทธิผล (คำนึงถึงความสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้) สามารถตรวจสอบได้ และพัฒนาระดับมาตรฐานการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

เกณฑ์ที่ 1 มีระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีโครงสร้างการบริหารชัดเจน เหมาะสมกับขนาด และระดับการศึกษาของโรงเรียน
2. มีคู่มือ/แนวปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรครบถ้วนทุกฝ่าย
3. มีธรรมนูญโรงเรียน/แผนปรับปรุงโรงเรียนอย่างเหมาะสม
4. มีนวัตกรรม/เทคโนโลยี และระบบข้อมูล/สารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ

ที่เหมาะสม

5. มีการพัฒนาบุคลากรอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

เกณฑ์ที่ 2 สร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นประชาธิปไตย

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีการทำงานเป็นทีม เปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ

2. เปิดโอกาสให้ผู้มีความสามารถเป็นผู้นำ โดยสามารถผลักดันการเป็นผู้นำ / ผู้ตามที่ดีได้

เกณฑ์ที่ 3 มีระบบการกำกับ ตรวจสอบและรายงานคุณภาพภายในที่เหมาะสม
ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีการกำหนดขอบข่ายสาระการกำกับตรวจสอบและรายงานที่ครอบคลุม เป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนาของโรงเรียนชัดเจน เน้นการประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผลและความคุ้มค่า(ความคุ้มค่าหมายถึง กลุ่มเป้าหมายได้รับประโยชน์เต็มและตรงกลุ่มเป้าหมายทุกระดับ)

2. บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจและดำเนินการตามระบบได้

3. มีการเสนอรายงานการตรวจสอบคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่ 6 กิจกรรมนักเรียนและนักศึกษา

กิจกรรมนักเรียนและนักศึกษา หมายถึง การดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริการสวัสดิการ การปกครอง และกิจกรรมนักเรียน/นักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

เกณฑ์ที่ 1 จัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ แก่ผู้เรียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งร่างกาย และจิตใจให้เหมาะสมกับวัย

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีการจัดและบริการ โภชนาการและสุขภาพที่ถูกต้องลักษณะ และเพียงพอ

2. มีการจัดสหกรณ์การ และบริการตรวจสุขภาพอย่างทั่วถึง

3. มีการจัดระบบรักษาความปลอดภัยเหมาะสมกับสภาพของ โรงเรียนและชุมชน

4. มีการจัดสวัสดิการ/ความช่วยเหลือที่เอื้ออำนวยให้นักเรียนที่มีความจำเป็น ได้มี

โอกาสเรียนได้อย่างเต็มที่

5. มีการจัดบริการแนะแนวทุกด้านอย่างทั่วถึงและเป็นระบบ

เกณฑ์ที่ 2 ดำเนินงานปกครองนักเรียนเป็นระบบ

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีการกำหนดกฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติสำหรับนักเรียนอย่างชัดเจนและมีผู้รับผิดชอบโดยตรง

2. มีการดูแล/ติดตามความประพฤตินักเรียนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

3. มีการใช้ข้อมูลด้านความประพฤติของนักเรียนมาพัฒนางานปกครอง

เกณฑ์ที่ 3 จัดกิจกรรมนักเรียนที่มุ่งเน้นส่งเสริมด้านทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและ
คุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างหลากหลายสอดคล้องกับความสนใจและเหมาะสมกับวัย
ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมตามความสมัครใจ
2. มีการติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่ 7 สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน(ระดับก่อนประถมศึกษา)

สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน หมายถึง ผลของการเรียนรู้หรือพัฒนาการ โดยรวมที่เกิดขึ้นจริง
ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เกณฑ์ที่ 1 พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาของเด็ก ปรากฏ
เด่นชัดตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. มีสุขภาพร่างกาย แข็งแรงสมบูรณ์ เคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว ว่องไว และมี
น้ำหนัก ส่วนสูงเหมาะสมกับวัยหรือเป็นไปตามเกณฑ์
  2. มีความร่าเริง ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความสุข แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับ
สถานการณ์
  3. รู้จักช่วยเหลือตนเองและผู้เรียน รวมทั้งสามารถร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น ได้เหมาะสม
- เกณฑ์ที่ 2 พัฒนาการของเด็กก้าวหน้าเต็มตามศักยภาพ

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. สามารถใช้ภาษาได้ตอบ สนทนาและแก้ปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เหมาะสม
กับวัย
2. มีพัฒนาการก้าวหน้าทุกด้านอย่างสมดุลตามวัยในแต่ละปี (ตั้งแต่แรกเข้าจนถึง
ปัจจุบัน)
3. มีผลงานที่แสดงความก้าวหน้าของผู้เรียน

ปัจจัยที่ 7 สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน (ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และการศึกษานอก
ระบบ)

สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน หมายถึง ผลของการเรียนรู้หรือพัฒนาการ โดยรวมที่เกิดขึ้นจริง
ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เกณฑ์ที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในชั้นสุดท้ายของผู้เรียนที่จบหลักสูตรอยู่ในระดับสูง
ตัวชี้คุณภาพ คือ

- ระดับประถมศึกษา 1. ร้อยละ 70 ของผู้จบหลักสูตรมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใน

ทุกกลุ่มประสบการณ์สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานระดับกลุ่ม โรงเรียน ระดับเขตหรือระดับประเทศ 2. ร้อยละ 70 ของผู้จบหลักสูตรผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ร้อยละ 80 และมีระดับผลการเรียนไม่ต่ำกว่า 2 ทุกกลุ่มประสบการณ์

มัธยมศึกษา 1. ร้อยละ 70 ของผู้จบหลักสูตรแต่ละระดับมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานระดับกลุ่ม โรงเรียน ระดับเขตหรือระดับประเทศ 2. ร้อยละ 50 ของผู้จบหลักสูตรแต่ละระดับได้คะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.5

อาชีวศึกษา ร้อยละ 50 ของผู้จบหลักสูตรแต่ละระดับได้คะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.5

การศึกษานอกระบบ ผู้เรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของแต่ละหลักสูตรจบตามเกณฑ์หรือวิธีการประเมินผลการเรียนหลักสูตรนั้น ๆ

เกณฑ์ที่ 2 ความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของผู้เรียนเต็มตามศักยภาพของคน

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. ผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถทางการเรียนที่แสดงออกโดยเฉลี่ยสูงขึ้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด

2. มีผลงานที่แสดงความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละคน/กลุ่ม

เกณฑ์ที่ 3 ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนด

ไว้ในหลักสูตร

ตัวชี้คุณภาพ คือ

1. ผู้เรียนมีความสนใจ มุ่งมั่น อุทิศหะและกระตือรือร้นต่อการเรียนและพัฒนาผลการเรียนของตน สามารถแสวงหาและพัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเอง

2. ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานในการทำงาน/มีทักษะและจรรยาบรรณในสาขาวิชาชีพที่เรียน

3. ผู้เรียนมีความประพฤติดี มีวินัย สุภาพ อ่อนน้อม เห็นความสำคัญของการรักษา

สภาพแวดล้อม

4. มีสัมพันธภาพที่ดีต่อเพื่อน ๆ ครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียน

5. ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ และปฏิบัติหน้าที่ได้เหมาะสมกับวัย

จุดมุ่งหมายการประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

1. เพื่อกระตุ้นให้โรงเรียนเอกชนได้พัฒนาตนเองถึงระดับมาตรฐานการศึกษาที่นำมาใช้เพื่อการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. เพื่อให้สาธารณชน ผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนได้รับทราบ เกิดความเชื่อถือ มั่นใจต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการให้การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการให้การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนเอกชน มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2541 : 2)

1. เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศของการศึกษาเอกชนทุกระดับ ทุกประเภท
2. เพื่อเป็นการกระตุ้นและสร้างความมั่นใจแก่โรงเรียนเอกชนในการสร้างระบบ การควบคุมคุณภาพภายในโรงเรียน และรับการตรวจสอบจากภายนอก

3. เพื่อสร้างความมั่นใจในเรื่องคุณภาพการศึกษาให้กับบุคคลและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องว่าโรงเรียนเอกชนเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน

4. เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเอกชนให้เป็นที่ยอมรับทั่วไป
เป้าหมายในการประกันคุณภาพเพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาโรงเรียน เอกชน มีงานสำคัญที่จะต้องเร่งรัดดำเนินการในปีงบประมาณ 2542 นี้ เพื่อให้โรงเรียนเอกชน มีความเป็นปึกแผ่นและมั่นคง กำหนดกลุ่มเป้าหมายโรงเรียนเอกชนทุกประเภท ให้ได้รับรอง มาตรฐานคุณภาพการศึกษาไม่น้อยกว่า 650 โรงเรียน (จากโรงเรียนเอกชนทุกประเภท จำนวน 6,278 โรงเรียน) คือ

1. โรงเรียนสามัญศึกษา 500 โรงเรียน
2. โรงเรียนนอกระบบ 50 โรงเรียน
3. โรงเรียนอาชีวศึกษา 50 โรงเรียน
4. โรงเรียนนโยบายพิเศษ 50 โรงเรียน

เท่าที่ผ่านมามีโรงเรียนเอกชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพทั้งสิ้น จำนวน 41 โรงเท่านั้น จำแนกตามประเภทโรงเรียน ได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 โรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแล้ว จำแนกตามประเภทของโรงเรียน

ปี พ.ศ.	ประเภทโรงเรียน				รวม
	สามัญศึกษา	นโยบายพิเศษ	อาชีวศึกษา	นอกระบบ	
2538	14	-	-	-	14
2541	8	2	17	-	27
รวม	22	2	17	-	41

ต่อมา วารสารกองทุนสงเคราะห์ การศึกษาเอกชน ปีที่ 11 ฉบับที่ 95 มิถุนายน 2543 ได้แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้ประกาศผลรับรองแล้ว ตั้งแต่ ดร.จรวพร ธรณินทร์ เข้ามาดำรงตำแหน่ง เลขาธิการ จนถึงวันที่ 10 พฤษภาคม 2543 มีโรงเรียนเอกชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแล้ว แยกเป็นระดับ ดังนี้

ก่อนประถมศึกษา	จำนวน 58 โรงเรียน
ประถมศึกษา	จำนวน 59 โรงเรียน
มัธยมศึกษา	จำนวน 36 โรงเรียน
อาชีวศึกษา	จำนวน 32 โรงเรียน

ประโยชน์ของการรับรองมาตรฐาน

โรงเรียนเอกชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาแล้วจะได้รับประโยชน์ คือ

1. ได้รับเอกสารการรับรองไว้เป็นหลักฐาน
2. มีสิทธิประชาสัมพันธ์ผลการรับรองตามที่ปรากฏในเอกสารการรับรอง โดยจัดทำป้ายข้อความหรือใช้สื่ออื่นใดตามความเหมาะสม
3. มีสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จะประกาศให้ทราบในโอกาสต่อไป

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษานั้น มีผู้วิจัยไว้หลายเรื่อง พอสรุปได้ ดังนี้

จินภัทร ภูมิตน์ และคนอื่น ๆ (2533 : 50) ได้ศึกษาและประเมินผลคุณภาพโรงเรียน ประถมศึกษา พบว่า การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน คือองค์ประกอบด้านการสอนและองค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการ ของโรงเรียน เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ ในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่ส่งผลให้เกิดคุณภาพการศึกษา

กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536 : 40 - 41) ได้ศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชน พบว่าขนาดของโรงเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผลการดำเนินงานของโรงเรียนแตกต่างกัน เช่น ประสิทธิภาพของโรงเรียน และผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน

มาริยา ตอวิเชียร (2538 : 148 – 149) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารในการดำเนินการเพื่อรับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า สภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารที่อยู่ในระดับสูงสุดคือ การบริหารงานอาคารสถานที่

ในส่วนของสัมฤทธิ์ผลของโรงเรียนเอกชนนั้น จุมพล พูลภัทรชีวิน (2532 อ้างถึงใน เข็มทอง สิริแสงเลิศ 2540 : 78) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลของโรงเรียนเอกชน พบว่า ระบบการบริหาร โรงเรียนและบริหารบุคลากรเป็นปัจจัยหลักต่อสัมฤทธิ์ผลของการศึกษา โดยทั่วไป โรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูง มีครูที่มีวุฒิสูง (ปริญญาตรี) และสอนตรงตามสาขาที่เรียนมา ได้เงินเดือนตรงตามวุฒิ และโรงเรียนมีโอกาสคัดเลือกครูตามที่ต้องการ

ทวีป พึ่งรัมย์ และคนอื่น ๆ (2540 : 77) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก พบว่าสภาพการบริหารตามแนวทางการประกันคุณภาพ การบริหารงานโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

จันทน์ ขาญธัญกรรม และคนอื่น ๆ (2540 : 48 - 49) ได้ศึกษาความพร้อมในการประกันคุณภาพเพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนเทคโนโลยีภาคเหนือ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน พบว่า ในภาพรวมแนวปฏิบัติทั้ง 8 ประการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหาร, คณะกรรมการอำนวยการโรงเรียน, ครู-อาจารย์, เจ้าหน้าที่ ตระหนักเข้าใจในการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และตามเกณฑ์และตัวชี้คุณภาพ 7 ปัจจัย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร, คณะกรรมการอำนวยการโรงเรียน, ครู-อาจารย์, เจ้าหน้าที่ เข้าใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาดี หรือมีความเข้าใจว่าความพร้อมของโรงเรียนในการปฏิบัติตามปัจจัยทั้ง 7 น่าจะถึงเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

บุญส่ง เอ็งสุโสภณ และคนอื่น ๆ (2540 : 65) ได้ศึกษาความพร้อมและปัญหาในการนำโรงเรียนเข้าสู่ประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า มีการเตรียมการเพื่อเข้าสู่ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามนโยบายกระทรวงศึกษาร้อยละ 71.88 ในภาพรวม เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความพร้อมด้านกระบวนการบริหารงานธุรการ และงานปกครองอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ความพร้อมด้านปัจจัยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

สิรินันท์ ศรีวีระกุล (2540 : 123-124) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการศึกษาของบุคลากรโรงเรียนปรินส์รอยแอลดีวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ได้ให้ข้อเสนอแนะในการวางแผนการศึกษาไว้ว่า ควรมีการพัฒนาบุคลากร เช่น การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาการศึกษา ควรมีการพัฒนาบุคลากร เช่นการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการศึกษา ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานวางแผนของโรงเรียนกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบทำงานด้านนี้โดยเฉพาะ

ไพศาล สุชนิตย์ทรัพย์ และคนอื่น ๆ (2541: 43) ได้ศึกษาค้นคว้า การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

1. หลักการประกันคุณภาพการศึกษา 6 ข้อ คือ
  - 1.1 หลักการยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered)
  - 1.2 หลักการมีวิสัยทัศน์ร่วมและการมีส่วนร่วม (Shared Vision & Participation)
  - 1.3 หลักการแสดงภาระหน้าที่ (Authority)
  - 1.4 หลักการประเมินตนเอง (Self - Assessment)
  - 1.5 หลักการความพร้อมเพื่อรับการตรวจสอบ (Accountability)
  - 1.6 หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization)
2. โครงสร้างการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ
  - 2.1 โครงสร้างภายใน (หน่วยประกันคุณภาพ)
  - 2.2 โครงสร้างภายนอก (หน่วยสนับสนุนภายนอก)
3. วิธีการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดไว้เป็น 4 ระยะ คือ
  - ระยะที่ 1 การศึกษาและการเตรียมการ
  - ระยะที่ 2 การวิเคราะห์งานและการวางแผนงานระบบคุณภาพ
  - ระยะที่ 3 การทำงานแบบการนำระบบบริหารงานคุณภาพไปปฏิบัติ
  - ระยะที่ 4 การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการบริหารระบบคุณภาพ

อุดม สิริเสรีภาพ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโรงเรียนเอกชนในเขตการศึกษา 7 เพื่อการรับรองมาตรฐานคุณภาพ พบว่า ด้านการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอนยังไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องกับบทเรียนและนักเรียน ด้านการบริหารงานธุรการและการเงินโรงเรียนอาศัยเงินอุดหนุนของกระทรวงศึกษาธิการเป็นรายรับมากที่สุด

อังฉรา ทิพย์ดารารัตน์ (2542 : 99) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาธรรมเนียมโรงเรียนของโรงเรียนเอกชนในเขตการศึกษา 8 พบว่า การจัดทำธรรมเนียมโรงเรียนทำให้โรงเรียนมีการพัฒนาเป็นระบบ และจากการนำธรรมเนียมโรงเรียนสู่การปฏิบัติ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างที่เห็นได้ชัด คือมีการบริหารและการจัดการที่เป็นระบบมากขึ้น ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่น ศรัทธาต่อโรงเรียนเพิ่มขึ้น บุคลากรมีการพัฒนาขึ้น ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น หลักสูตรและการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้น และบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนดีขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งที่ดี นอกจากจะทำให้โรงเรียนมีคุณภาพในทุกๆด้าน เช่น สามารถพัฒนาและประเมินตนเองอย่างจริงจัง นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ แล้วยังเป็นที่ยอมรับต่อสังคม ผู้ปกครอง ผู้จัดการศึกษาและตัวนักเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชน ซึ่งมีการตื่นตัวในการแข่งขันกันมากขึ้นนั้น ควรมีการเตรียมความพร้อมในการที่จะนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาต่อไป